

YATIRIMCI ANALİZİ

YATIRIMCI ANALİZİ

Merkezi Kayıt Kuruluşu Kasım 2005'te faaliyete geçmiştir.

Yatırımcı verilerinin analizi, ülkemizde ilk olarak 2002 yılında Birliğimiz ve Takasbank arasındaki işbirliği çerçevesinde yapılmıştır. 2002 yılından itibaren yatırımcı verileri her sene Takasbank tarafından güncellenmiş, Birliğimizce de yayınlanmıştır. Fakat, Kasım 2005 sonunda Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun (MKK) tam olarak faaliyete geçmesi ile beraber yatırımcı verileri ile ilgili bilgiler MKK'ya devredilmiştir.

2005 başı verileri Takasbank, 2005 sonu verileri MKK tarafından sağlanmıştır.

Bu nedenle, raporumuzda yer alan 3 Ocak 2005 tarihli veriler Takasbank, 31 Aralık 2005 tarihli veriler ise MKK tarafından sağlanmıştır. Bu bölümdeki analizlerde genel büyüklükler 3 Ocak 2005 ile 31 Aralık 2005 tarihleri arasındaki yaklaşık bir yıllık dönem için karşılaştırmalı olarak verilmekte, detay veriler ise 31 Aralık 2005 tarihi itibarıyla sunulmaktadır. Yatırımcı profili ile ilgili bütün dönemlere ait detaylı veriler ise www.tspakb.org.tr adresli internet sitemizde yayınlanmaktadır.

Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun faaliyete geçmesi ile birlikte bazı önemli sistem değişiklikleri de gündeme gelmiştir. Takasbank, müşteri ismi bazında saklamayı ağırlıklı olarak hisse senetleri için yapmaktaydı. Dolayısıyla Takasbank'tan alınan yatırımcı verileri, hisse senedi yatırımcılarının profili ile ilgili bir gösterge olmaktaydı. Sadece 2004 yılında, bireysel emeklilik ile ilgili hesapların da müşteri ismi bazında tutulmaya başlaması ile hesap sayılarında bir takım farklılıklar görülmeye başlanmıştır. Bu fark ise analizlerde sadece hisse senedi yatırımcılarına dair veriler dikkate alınarak giderilmiştir.

MKK'da hem hisse senedi hem yatırım fonu yatırımcılarının toplam verileri bulunmaktadır.

MKK ise hem hisse senedi hem de yatırım fonlarının kaydedilmesi işlemlerini yapmaktadır. Dolayısıyla MKK'da hisse senedi ve yatırım fonu yatırımcılarının toplam verileri bulunmaktadır. Bununla beraber, MKK'dan alınan verilerde de önceki senelerde olduğu gibi hisse senedi yatırımcıları ile ilgili verilerin detayları yer almaktadır.

Gelecekte diğer yatırım araçları ile ilgili veriler de elde edilebilecektir.

DİBS'ler veya özel sektör borçlanma araçları da kaydedildiğinde, yatırımcı verilerine ait veri seti bu yatırım araçları için de elde edilebilecek şekilde genişleyecektir.

Bu raporda hisse senedi yatırımcısı ile ilgili veriler kullanılmıştır.

Öte yandan, yatırım fonu yatırımcılarının genel sayılara eklenmesiyle, hesap ve yatırımcı sayıları çok hızlı artmış görünmektedir. Bununla beraber, geçmiş verilerle karşılaştırılabilirliği sağlamak için, raporun önemli bir kısmında hisse senedi yatırımcılarına ait veriler kullanılmıştır.

Kısacası, ileride yer alan analizlerde görülecek olan toplam hesap ve yatırımcı sayıları, MKK nezdinde kayıtlı olan hisse senedi ve yatırım fonu yatırımcılarının toplamını göstermektedir.

Fakat, bakiyeli yatırımcı sayıları ve portföy değerleri sadece hisse senedi yatırımcılarına ait verileri göstermektedir.

Tablolarda "bakiyeli" adıyla görünen rakamlar, hesaplarında hisse senedi bulunduran yatırımcıları ifade etmektedir. Portföy değeri rakamları ise sadece hisse senedi portföylerinin değerini göstermektedir. "Bakiyesiz" olarak adlandırılan yerlerde ise yatırımcının hesabında hisse senedi bulunmadığı ifade edilmektedir. Fakat, "bakiyesiz" diye görülen yatırımcıların hesaplarında başka menkul kıymetler bulunuyor olabilir.

"Bakiyeli yatırımcı", hisse senedi yatırımcısı demektir .

Bakiyeli ve bakiyesiz ifadelerini örnekler üzerinden anlatmak daha kolay olacaktır. Örneğin, hesabında hazine bonusu ve hisse senedi bulunan bir yatırımcı "bakiyeli" bir yatırımcıdır, çünkü hisse senedi yatırımı bulunmaktadır. Fakat buradaki verilerde, bu yatırımcıya ait portföy değeri verilirken sadece sahip olduğu hisse senetlerinin değeri dikkate alınmaktadır, hazine bonusu portföyüne ilişkin bir değer yer almamaktadır.

Başka bir örnekte ise yatırımcının hesabında hazine bonusu ve yatırım fonu bulunduğu varsayalım. Bu yatırımcı "bakiyesiz yatırımcı" olarak tablolarda yer almakta, portföy değeri ise sıfır olarak görünmektedir, çünkü hiç hisse senedi yatırımı bulunmamaktadır. "Bakiyesiz yatırımcı" ifadesi, doğal olarak hesabında herhangi bir bakiye olmayan yatırımcıları da içermektedir.

"Bakiyesiz yatırımcı" ise, başka menkul kıymet yatırımcısı olabilir.

Özetlemek gerekirse, bu bölümde yer alan verilerin bazıları sadece hisse senedi yatırımcısını kapsamaktayken, bazıları hem hisse senedi, hem de yatırım fonu yatırımcısına ait verilerdir. İlgili bölümlerde bu ayırımı dikkat çekilecektir.

Bu raporumuzda yer alan bir diğer değişiklik ise bakiyesiz yatırımcı analizi veya yorumlarına ilişkin olacaktır. Önceki yıllarda elde edilen veriler sadece hisse senedi yatırımcılarına ait olduğu için bakiyesiz yatırımcılar da zamanında hisse senedi yatırımı yapmış, fakat sonradan hisse senetlerini satmış olan yatırımcılara dair bir gösterge olabiliyordu. Fakat, buradaki rakamlarda "bakiyesiz yatırımcı" olarak tanımlanan yatırımcılar, aslında yatırım fonu ve/veya hazine bonusu yatırımcısı da olabileceği için, bakiyesiz yatırımcılarla ilgili yorum yapılması anlamlı olmamaktadır. Bu nedenle raporumuzun yapısı ve içeriği de önceki yıllara kıyasla bir ölçüde değişmiştir.

Bu raporumuz önceki yıllardan biraz farklıdır.

Genel olarak bir yatırımcı profili çıkarılmasına yardımcı olacak verilerin incelenmesinin ardından, bu bölümün sonunda yabancı yatırımcılarla ilgili bir çalışma da sunulmaktadır.

YATIRIMCI KATEGORİLERİ VE HESAP SAYILARI

Yatırımcılar dört kategoriye ayrılmıştır.

Bu bölümde yatırımcılar çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Yatırımcılar öncelikle Yerli ve Yabancı olarak sınıflandırılmış, ardından her kategori dörde ayrılmıştır. Bu alt gruplar; Fon, Tüzel, Gerçek ve Diğer şeklinde ifade edilmiştir.

Fon, yatırım fonlarını ifade etmektedir. Tüzel kişiler, anonim ve limited şirketler için kullanılmaktadır. Gerçek kişilerle bireysel yatırımcılar eş anlamlı kullanılmaktadır. "Diğer" kategorisi ise biraz daha karışık bir tanımlamaya sahiptir.

Takasbank'tan alınan 3 Ocak 2005 tarihli verilerde "Diğer" kategorisi vakıflar, kooperatifler vb. kurumları kapsamaktadır. MKK'dan alınan 31 Aralık 2005 tarihli verilerde ise "Diğer" kategorisine, yukarıdakilere ek olarak, henüz sicil bilgileri tamamlanmamış gerçek veya tüzel yatırımcılar da dahildir.

Hesap sayıları ve yatırımcı sayıları farklıdır.

Aşağıdaki tablo, ilgili kategorilerdeki yatırımcılara ait hesap sayılarını göstermektedir. Yatırımcı sayıları, ileride yeniden değinileceği üzere, hesap sayılarından farklıdır. Fark, ortak hesaplardan veya sicil bilgileri tamamlanmamış hesaplardan kaynaklanmaktadır.

Bu bölümdeki hesap sayıları, hesabında hisse senedi olan yatırımcıları ifade etmektedir.

Takasbank ve Merkezi Kayıt Kuruluşu Nezdindeki Bakiyeli Hesaplar					
03.01.2005			31.12.2005		
Yatırımcı Kategorisi	Bakiyeli		Bakiyeli		Fark
	Hesap Sayısı	Dağılımı	Hesap Sayısı	Dağılımı	
Yabancı	5,098	0.5%	5,640	0.6%	542
Fon	514	0.1%	877	0.1%	363
Tüzel	841	0.1%	1,195	0.1%	354
Gerçek	3,733	0.4%	3,558	0.4%	-175
Diğer*	10	0.0%	10	0.0%	0
Yerli	1,004,058	99.5%	1,001,353	99.4%	-2,705
Fon	140	0.0%	193	0.0%	53
Tüzel	2,541	0.3%	2,375	0.2%	-166
Gerçek	1,001,190	99.2%	955,184	94.9%	-46,006
Diğer*	187	0.0%	43,601	4.3%	43,414
Toplam	1,009,156	100.0%	1,006,993	100.0%	-2,163

Kaynak: Takasbank, MKK

* İki dönemin tanımları farklıdır.

Yabancıların hesapları artmış, yerlilerin azalmıştır.

Tablonun toplam rakamlarına bakıldığında ilk dikkati çeken nokta, yabancı yatırımcıların hesap sayıları artarken yerli yatırımcıların hesap sayılarının azalmış olmasıdır.

Yabancı fonlarda ve...

Yabancı fonların hesap sayılarında çok hızlı bir artış görülmektedir. Türkiye'deki hisse senetlerine yatırım yapmış olan yabancı fonların sayısı %70 artışla 514'ten 877'ye çıkmıştır.

Saygıca benzer bir artış, yabancı tüzel kişilerin sahip olduğu hesaplarda da görülmektedir. Yabancı tüzel kişiler, yurtdışında yerleşik aracı kurum, banka, şirket vb. kurumları ifade etmektedir. Bu kurumlar arasında, hesabında hisse senedi bulunanların sayısı, %42 artışla 841'den 1.195'e çıkmıştır.

...yabancı tüzel kişilerde hızlı bir artış görülmektedir.

Yabancı fon ve tüzel kişi sayılarındaki hızlı artışın birkaç sebebi vardır. Öncelikle, daha önce Türkiye'de yatırımı olmayan yeni yatırımcılar 2005 yılında ülkemize girmiş ve bu artışı önemli ölçüde etkilemişlerdir. İkinci olarak, daha önce Türkiye'de sadece hazine bonusu, devlet tahvili vb. yatırımı olan kurumlar, 2005 yılında hisse senedi yatırımı da yapmış ve "bakiyeli" yatırımcı sayısını artırmış olabilirler. Son olarak, daha önce başka kategoride tanımlanmış olan yatırımcıların, Merkezi Kayıt Kuruluşu'nda yeniden hesap açma ve tanımlanma sürecinde tanımları değişmiş, dolayısıyla fon ve tüzel kişi sayıları artmış olabilir. Hangi sebebin en önemli etkiyi yaptığına dair elde kesin veriler olmamakla beraber, diğer başka veriler de göz önüne alındığında, piyasaya yeni yabancı yatırımcı katılımının önemli boyutlarda olduğu söylenebilmektedir.

Artış sadece yeni yatırımcı girişinden olmayabilir.

Öte yandan, hisse senedi yatırımı yapmış olan yabancı bireysel yatırımcıların hesap sayılarında küçük de olsa bir azalış görülmektedir.

Yerli fonlarda da yabancı fonlara benzer şekilde, hisse senedine yatırım yapan fon sayısında bir artış görülmektedir. Dikkat edilmesi gereken husus, burada yer alan fonların hepsinin A tipi fon olmadığıdır. Fon sayılarındaki artış da sadece yeni kurulan A tipi fon sayısından kaynaklanmamakta, hisse senedine de yatırım yapan B tipi fon sayısının artmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Hisse senedi yatırımı yapan yerli fon sayısı artmıştır.

Yatırım fonları ile ilgili bölümde görüldüğü üzere, A tipi fon sayısı 2005'te 123'ten 126'ya, B tipi fon sayısı 130'dan 149'a çıkmıştır. Bireysel emeklilik fon sayısı ise 81'den 96'ya artmıştır. Böylece toplam fon sayısı 334 iken, 2005 sonunda 371'e ulaşmıştır. Bu dönemde hisse senedi yatırımı olan fon sayısı ise 140'tan 193'e yükselmiştir.

Yerli tüzel kişilerde hisse senedi yatırımı olanların sayısı %6,5 oranında azalmıştır. Yerli tüzel kişiler, banka, aracı kurum, yatırım ortaklığı, holding ve şirketleri ifade etmektedir. Kesin veriler olmamasına rağmen şirketlerin, bu gruplar arasında hisse senedi hesabı sayısı azalmaya en yatkın kesim olduğu düşünülmektedir.

Yerli şirketlerin...

Yerli bireysel yatırımcıların hesaplarında da benzer bir azalma söz konusudur. 2005 yılı içinde hisse senedi yatırımı olan hesap sayısı yaklaşık 46.000 adetlik bir azalma göstermiştir. 2003 yılından itibaren sermaye piyasası, 3 yıl üst üste çok olumlu bir

...ve yerli bireylerin hesap sayıları azalmıştır.

performans göstermiş, buna rağmen yerli bireysel yatırımcı tabanı daralmaya devam etmiştir.

Diğer kategorisindeki yerli yatırımcı sayısı artmış gibi görünse de bu durum iki dönemin farklı tanımları içermesinden kaynaklanmaktadır. Takasbank'tan alınan 3 Ocak 2005 tarihli verilerde görülen 187 kurum, vakıf, kooperatif vb. kurumları ifade etmektedir. MKK'dan alınan 31 Aralık 2005 verilerinde ise, sicil numarası olmayan, diğer bir deyişle kimlik bilgileri tamamlanmamış olan ve "isimsiz hesap" diye nitelendirilen yatırımcılar da "diğer" kategorisi içinde yer almıştır. Dolayısıyla, bu kategoride önemli bir artış olduğu izlenimi doğmaktadır.

YATIRIMCI PORTFÖYLERİ

Endeks %59, saklamadaki hisse senetlerinin değeri %85 artmıştır.

Hisse senedi portföy büyüklükleri yatırımcı kategorilerine göre incelendiğinde, genel portföy büyüklüğünün %85 artışla 70 milyar YTL'ye çıktığı görülmektedir. Endeksin %59 getiri sağladığı bir yılda, saklaması yapılan hisse senetlerinin değerindeki bu artış, birincil ve ikincil halka arzları da içermektedir.

Yabancı yatırımcıların payı bir yılda %55'ten %65'e çıkmıştır.

Toplam portföy büyüklüğü içinde yabancı yatırımcıların payı çok hızlı bir artış göstermiş ve %55'ten %65'e çıkmıştır. MKK'da saklaması yapılan hisse senetlerinin üçte ikisi yabancı yatırımcıların elindedir.

Portföy büyüklüğündeki artış özellikle yabancı fonlar ve yabancı tüzel kişilerde belirgindir. Önceki bölümde de yabancı fon ve tüzel yatırımcıların hesap sayılarındaki artış dikkat çekmekteydi. Bu iki veri, 2005 yılında yabancı yatırımcıların ülkemize göstermiş oldukları ilginin en önemli göstergesi olmaktadır. Bu konudaki ayrıntılı çalışmamızı bu bölümün sonunda sunmaktayız.

Takasbank ve Merkezi Kayıt Kuruluşu Nezdindeki Hesaplar					
	03.01.2005		31.12.2005		
Yatırımcı Kategorisi	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (% Pay)	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (% Pay)	Değişim
Yabancı	20,876	54.9%	45,637	64.8%	118.6%
Fon	9,407	24.7%	22,307	31.7%	137.1%
Tüzel	11,275	29.6%	23,081	32.8%	104.7%
Gerçek	144	0.4%	181	0.3%	25.1%
Diğer	51	0.1%	68	0.1%	35.4%
Yerli	17,170	45.1%	24,760	35.2%	44.2%
Fon	441	1.2%	876	1.2%	98.8%
Tüzel	2,953	7.8%	5,811	8.3%	96.8%
Gerçek	12,405	32.6%	15,775	22.4%	27.2%
Diğer	1,371	3.6%	2,298	3.3%	67.7%
Toplam	38,046	100.0%	70,398	100.0%	85.0%

Kaynak: Takasbank, MKK

En belirgin artış yabancı fonlarda görülmektedir. Yabancı fonların toplam hisse senetleri içinde tuttukları pay, bir yıl içinde %25'ten %32'ye çıkmıştır.

En belirgin artış yabancı fonlardadır.

Yabancı bireysel yatırımcıların ve diğer kategorisindeki yatırımcıların portföy değerlerinde önemli bir değişiklik görülmemektedir. Hatta endeksin artışı göz önüne alındığında bu yatırımcıların portföylerinin bir kısmını azalttıkları da düşünülebilir.

Ülkemizde hisse senedine yatırım yapan fonların boyutunun küçüklüğü tabloda açıkça görülmektedir. Yerli fonlar, toplam 876 milyon YTL (653 milyon \$) tutarındaki hisse senedi portföyleri ile toplam hisse senetlerinin %1,2'sini ellerinde bulundurmaktadırlar. Bu oran önceki sene de aynı seviyede idi. Hisse senedi değeri olarak fonların portföyleri büyümüş gibi görünse de toplam hisse senetleri içinde tuttukları pay değişmemektedir.

Toplam hisse senetlerinin sadece %1,2'si yerli yatırım fonlarındadır.

2005 yılı başına kadar hisse senedi piyasasındaki en önemli ağırlık yerli bireysel yatırımcıdaydı. Fakat bu durum 2005 yılı içinde değişmiş, yabancı fonların ve tüzel yatırımcıların payı daha yüksek seviyelere ulaşmıştır.

Yerli gerçek kişilerin toplam hisse senetlerindeki payları 2004 yılı başında %38 iken, 2005 yılı başında %33'e, 2005 yılı sonunda ise %22'ye gerilemiştir. 2005 yılında hisse senetleri piyasasında yaşanan yükselişi yerli bireysel yatırımcılar satış fırsatı olarak değerlendirmişlerdir. Bu yatırımcıların paylarının ağırlıklı olarak yabancı fonlarca alındığı görülmektedir.

Yerli bireysel yatırımcıların ağırlığı oldukça azalmıştır.

Yerli "Diğer" kategorisindeki vakıf, kooperatif ve benzeri tüzel kişilerin ellerinde tuttukları hisse senedi portföylerindeki artış ise önemli bir boyutta değildir.

YATIRIMCI SAYILARI

Önceki bölümde de değinildiği üzere, hesap sayıları ile yatırımcı sayıları farklı olmaktadır. Bu bölümde mükerrer sayımlardan ve diğer etkilerden arındırılmış yatırımcı sayıları sunulmaktadır.

Tabloda ilk bakışta dikkati çeken, toplam yatırımcı sayısındaki hızlı artıştır. Bir yıl içinde yatırımcı sayısı 1,9 milyondan 4,4 milyona çıkmış görünmektedir. Fakat bu artış, MKK'nın artık yatırım fonu yatırımcılarını da kapsamasından kaynaklanmaktadır. Kısacası, 2005 başı verileri sadece hisse senedi yatırımcılarını içermekteyken, 2005 sonu verileri hem hisse senedi, hem de yatırım fonu yatırımcılarının verilerini içermektedir. Dolayısıyla birbirleri ile doğrudan kıyaslanabilir veriler değildir.

MKK'da sicil kaydı olan yatırımcı sayısı artmıştır.

Yatırımcı Sayıları Özet Verileri			
	03.01.2005	31.12.2005	Değişim
Toplam Yatırımcı Sayısı	1,850,657	4,377,287	136.5%
Bireysel Yatırımcı Sayısı	1,840,329	4,303,028	133.8%
Kurum Sayısı	10,328	74,259	619.0%
Toplam Bakiyeli Yatırımcı Sayısı	887,958	884,063	-0.4%
Bakiyeli Bireysel Yatırımcı	885,002	880,304	-0.5%
Bakiyeli Kurumlar	2,956	3,759	27.2%
Toplam Bakiyesiz Yatırımcı Sayısı	962,699	3,493,224	262.9%
Bakiyesiz Bireysel Yatırımcı	955,327	3,422,724	258.3%
Bakiyesiz Kurumlar	7,372	70,500	856.3%

Kaynak: Takasbank, MKK

4.000'e yakın yatırımcı hisse senedi yatırımından çıkmıştır.

Bu tabloda önceki sene ile kıyaslanabilir veri, bakiyeli yatırımcı verileridir. Bakiyeli yatırımcı sayıları, hesabında hisse senedi olan yatırımcıları içermektedir. 2005 başında hisse senedi yatırımı olan toplam yatırımcı sayısı 888.000'e yakın iken 2005 sonunda bu rakam 884.000 civarına düşmüştür. 4.000'e yakın yatırımcı, ki bunlar yerli, yabancı, kişi veya kurum olabilmektedir, hisse senedi yatırımından çıkmışlardır.

Bakiyeli bireysel yatırımcı sayısı 4.700 kişi azalırken tüzel yatırımcı sayısı artmıştır.

Bakiyeli bireysel yatırımcılara bakıldığında, düşüşün buradan kaynaklandığı görülmektedir. Hisse senedi yatırımı olan bireysel yatırımcılardaki azalma 4.700 kişi civarındadır. Hisse senedi yatırımı olan tüzel kişilerin sayısı ise 800 civarında bir artış kaydetmiştir.

Hesap sayıları ile birlikte ele alındığında, 884.000 bakiyeli yatırımcının 1.007.000 adet hesapta hisse senetleri olduğu görülmektedir.

Bakiyesiz yatırımcılarla ilgili daha detaylı veriye ihtiyaç bulunmaktadır.

Yukarıda değinildiği üzere, bakiyesiz yatırımcı sayılarının geçmiş yıllarla karşılaştırılması anlamlı olmamaktadır. Fakat, yine de bazı genel sonuçlara ulaşmak mümkündür. MKK'da kayıtlı olan 4,4 milyon yatırımcının 0,9 milyonunda hisse senedi yatırımı bulunmaktadır. Kalan 3,5 milyon yatırımcının durumu ise net olarak görülememektedir. Bu yatırımcıların kaçında yatırım fonu, hazine bonosu veya başka bir yatırım aracı olduğu ya da kaçında hiç menkul kıymet olmadığı şu an itibarıyla bilinmemektedir. Bu konuda biraz daha detaylı veri yayınlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

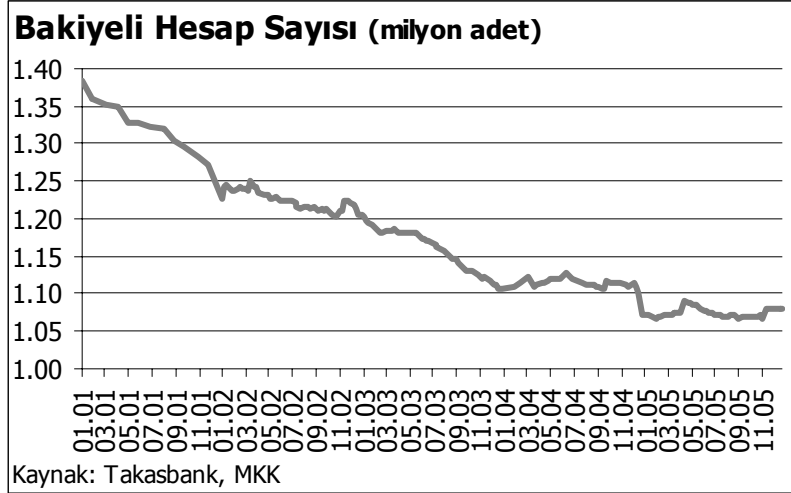
Kurumlar, hisse senedi yatırımını pek tercih etmemektedir.

Bu çekincelerle beraber, MKK'da kaydı bulunan yatırımcıların %20'sinin doğrudan hisse senedi yatırımı olduğu söylenebilmektedir. Öte yandan bu oran, kurumlarda çok daha düşük, %5 seviyesindedir. Buradan, kurumların hisse senedi yatırımından ziyade diğer yatırım araçlarını tercih ettikleri sonucu çıkarılabilir.

BAKİYELİ HESAP SAYISI

Hisse senetleri piyasasında 2001 yılı kriziyle başlayan yatırımcı tabanındaki erime, 2005 yılında dengeye ulaşmış görünmektedir.

2000 yılındaki olumlu piyasa koşulları ve geniş tabanlı halka arzlarla hızla artan bakiyeli hesap sayısı, krizin ardından düşüş trendine girmişti. 2003 ve 2004 yıllarında da piyasa koşullarında görece bir iyileşme olmuş, ama yatırımcı sayısı azalmaya devam etmişti. 2005 yılına gelindiğinde ise piyasaların parlak performansı sürmesine rağmen, yatırımcı sayısında yine de bir artış görülmemektedir. Ancak düşüşün durduğu izlenmektedir.

2005 yılında bakiyeli hesap sayısındaki düşüş durmuştur.

Ocak 2001'de 1,4 milyon adet ile en yüksek seviyesine ulaşan bakiyeli hesap sayısı, 1,1 milyon adette dengelenmiştir. Grafikte kullanılan veriler, yerli, yabancı, gerçek, tüzel kişilere ait, hisse senedi yatırımı olan bütün hesap sayılarını içermektedir.

PORTFÖY BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE YATIRIMCILAR

Yan sayfadaki tabloda, bireysel ve tüzel ayrımı yapılmaksızın tüm yatırımcılar portföy büyüklüklerine göre sıralanmıştır. Buna göre, ilk on yatırımcı toplam 8,8 milyar YTL portföy değeri ile toplam hisse senetlerinin %12'sini ellerinde bulundurmaktadır. 3 Ocak 2005 itibarı ile de bu oran yaklaşık aynı seviyelerde idi.

İlk 10 yatırımcıda bulunan hisse oranı değişmemiştir.

Toplam yatırımcı sayısı tablosundaki en büyük portföye sahip ilk on yatırımcının 8'i yabancı, 2'si yerli yatırımcıdır. Yerli yatırımcıların biri gerçek kişi, biri de "diğer" kategorisindeki vakıf, kooperatif benzeri yapıda bir kurumdur. Yabancı yatırımcılardan 4 tanesi fon, 4 tanesi ise tüzel kişi olarak tanımlanan banka ve aracı kurum gibi alt hesaplarında daha fazla müşteri bulunduran kurumlardır.

En büyük portföye sahip ilk 10 yatırımcının 8'i yabancı kurumdur.

Portföy Büyüklüklerine Göre Toplam Yatırımcı Sayısı (31.12.2005)				
Toplam Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (mn. \$)	Toplam Portföy Değeri Payı	
10	8,781	6,544	12.47%	
100	29,834	22,234	42.38%	
1,000	54,215	40,405	77.01%	
10,000	62,833	46,827	89.25%	
100,000	68,407	50,981	97.17%	
500,000	70,381	52,453	99.98%	
884,063	70,398	52,465	100.00%	
Kaynak: MKK				

Tüm hisse senetlerinin %97'si 100.000 gerçek ve tüzel yatırımcının elindedir.

Yatırımcıların portföy değerlerine göre sıralanması, yatırımcı tabanının boyutları hakkında da fikir vermektedir. Örneğin sadece bakiyeli hesap sayılarına bakıldığında, hisse senedi yatırımı olan yatırımcı sayısı yaklaşık 884.000 olarak görülmektedir. Fakat portföy büyüklükleri ile beraber değerlendirildiğinde, bu yatırımcıların (gerçek ve tüzel kişiler dahil) sadece 100.000'inin toplam hisse senetlerinin %97'sini ellerinde bulundurdukları görülmektedir. Kalan 784.000 gerçek ve tüzel kişide toplam hisse senetlerinin %3'ünden azı bulunmaktadır.

Bireysel yatırımcılar hisse senedi yatırımından çıkmışlardır.

Aşağıdaki tabloda, tüzel kişiler hariç tutularak, sadece bireysel yatırımcıların portföy büyüklükleri sunulmaktadır. Genel büyüklüklere bakıldığında, toplam 70 milyar YTL olan hisse senedi saklama bakiyesinin sadece 16 milyar YTL'sinin bireysel yatırımcıların elinde olduğu izlenmektedir. Değer artışı olarak, bireysel yatırımcıların toplam hisse senedi yatırımları %30 artışla 12 milyar YTL'den 16 milyar YTL'ye çıkmıştır. Önceki bölümlerde de değinildiği üzere, bireysel yatırımcılar hisse senedi yatırımından çıkmışlar ve toplam içindeki payları son bir yıl içinde önemli ölçüde azalmıştır.

Bireysel yatırımcıların payının azalmasına ek olarak, aşağıdaki tablo yoğunlaşmalarla ilgili veriler sunmaktadır. Tabloda, ilk on bireysel yatırımcının toplam 1,25 milyar YTL tutarında hisse senedine sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu grupta, kişi başına ortalama hisse senedi portföyü büyüklüğü 125 milyon YTL olarak hesaplanmaktadır.

Portföy Büyüklüklerine Göre Bireysel Yatırımcı Sayısı (31.12.2005)					
Bireysel Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (mn. \$)	Bireysel P. Değeri Payı	Toplam P. Değeri Payı	
10	1,247	929	7.81%	1.77%	
100	2,589	1,929	16.23%	3.68%	
1,000	4,998	3,725	31.33%	7.10%	
10,000	8,923	6,650	55.92%	12.68%	
100,000	14,019	10,448	87.86%	19.91%	
500,000	15,940	11,880	99.90%	22.64%	
880,304	15,956	11,891	100.00%	22.67%	
Kaynak: MKK					

Bireysel yatırımcılarla ilgili tablonun son sütununda görülen "Toplam Piyasa Değeri Payı" ifadesi, bireysel yatırımcıların MKK'daki toplam hisse senedi portföylerinin ne kadarını temsil ettiğini göstermektedir. Örneğin ilk 10 gerçek kişi, bireysel yatırımcıların portföylerinin %8'ine sahipken, MKK'daki tüm hisselerin %1,8'ine sahiptir.

10 kişi, toplam 1,25 milyar YTL'lik hisse senedine sahiptir.

Bireysel yatırımcıların kendi içindeki konsantrasyonuna bakıldığında, yapının pek önemli bir değişikliğe uğramadığı izlenmektedir. 3 Ocak 2005 tarihli verilerde de ilk 10 kişi, toplam bireysel portföylerin %8'ine yakınıni ellerinde bulundurmaktaydı.

Bireysel yatırımcılarda yoğunlaşma yapısı değişmemiştir.

Diğer satırlarda da portföy konsantrasyonu ile ilgili önemli bir değişiklik olmamıştır. 10.000 kişi tüm bireysel portföylerin %55'i civarında bir payı ellerinde tutmaya devam etmektedir. 870.000 kişi ise %44 paya sahiptir.

10.000 kişi bireysel yatırımcı portföylerinin %56'sına sahiptir.

Bireysel yatırımcılarda dikkati çeken bir diğer unsur tabloda portföy değeri en düşük olan yatırımcıların bulunduğu son satırdadır. En düşük portföye sahip 380.000 yatırımcının toplam portföy büyüklüğü 16 milyon YTL'dir. Bu kategorideki yatırımcıların kişi başı ortalama portföy büyüklüğü 40 YTL olarak hesaplanmaktadır.

380.000 kişinin payı ise %0,1'dir.

Benzer tablo, anonim ve limited şirketleri içeren tüzel kişiler için de hazırlanmıştır. Anonim ve limited şirketlere yerli ve yabancı banka ve aracı kurumlarla holdingler gibi finansal kuruluşlar dahildir.

Portföy Büyüklüklerine Göre Tüzel Kişi Yatırımcı Sayısı (31.12.2005)					
Tüzel Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (mn. \$)	Tüzel P. Değeri Payı	Toplam P. Değeri Payı	
10	6,671	4,972	23.09%	9.48%	
100	18,855	14,052	65.26%	26.78%	
1,000	28,791	21,457	99.65%	40.90%	
2,577	28,892	21,532	100.00%	41.04%	

Kaynak: MKK

Tüzel kişi grubunda önemli bir değer artışı görülmektedir. 2005 yılı başında bu grubun hisse senedi portföylerinin değeri 14 milyar YTL iken 2005 sonunda %106 artışla 29 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Anonim ve limited şirketler 2005 yılında önemli ölçüde hisse senedi yatırımı yapmışlardır.

Tüzel kişi portföyleri iki kattan fazla artmıştır.

En yüksek hisse senedi portföyüne sahip olan ilk 10 tüzel kişi, bu gruptaki hisse senetlerinin %23'üne, MKK'daki toplam hisse senetlerinin ise %9,5'ine sahiptir. Bu gruptaki ilk 1.000 kurum neredeyse tüm tüzel kişi portföylerine sahiptir. Son satırdaki 1.577 şirketin hesaplarında toplam 101 milyon YTL tutarında menkul kıymet bulunmaktadır. Bu son grupta şirket başına ortalama hisse senedi yatırımı 64.000 YTL'dir.

1.000 şirket tüzel kişi yatırımlarının neredeyse tamamını oluşturmaktadır.

Portföy Büyüklüklerine Göre Yatırım Fonu Sayısı (31.12.2005)				
Yatırım Fonu Sayısı	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (mn. \$)	Yatırım Fonu P. Değeri Payı	Toplam P. Değeri Payı
10	6,133	4,570	26.45%	8.71%
100	16,637	12,399	71.76%	23.63%
1,003	23,184	17,278	100.00%	32.93%
Kaynak: MKK				

Yatırım fonu portföylerinde de önemli bir artış görülmektedir.

Yatırım fonları tarafına bakıldığında da önemli bir değer artışı görülmektedir. Yatırım fonlarının 2005 başında 9,7 milyar YTL olan hisse senedi portföyleri yılın sonunda %140 artışla 23 milyar YTL'ye çıkmıştır. Fonlar tüm hisse senetlerinin %26'sını ellerinde bulundurmaktayken bu oran 2005 sonunda %33'e çıkmıştır. Fakat bu ağırlığın yabancı fonlara ait olduğunu, yerli fonların toplamdaki payının sadece %1,2 olduğunu söylemek gerekmektedir.

Yeni fonların yatırımlarıyla fonlardaki yoğunlaşma biraz daha dengeli hale gelmiştir.

İlk 100 fon, toplam fonların hisse senedi portföylerinin %72'sini oluşturmaktadır. Yılbaşında bu oran %79 idi. Dolayısıyla, fon tarafında konsantrasyonun biraz daha dengeli bir dağılıma doğru gittiği söylenebilmektedir. Bu dengelenmede ağırlıklı etken ise yeni fonların hisse senedi yatırımı yapmış olmalarıdır. 2005 başında 610 tane hisse senedi yatırımı olan yerli ve yabancı fon varken, yıl sonunda bu sayı 1.003'e çıkmıştır.

Şirket veya fon sınıflandırmasına dahil olmayan vakıflar, kooperatifler gibi tüzel kişilerin portföy büyüklüklerine göre sıralaması, aşağıdaki tabloda "Diğer Yatırımcı" kategorisinde sunulmuştur.

Portföy Büyüklüklerine Göre Diğer Yatırımcı Sayısı (31.12.2005)				
Diğer Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (mn. \$)	Diğer P. Değeri Payı	Toplam P. Değeri Payı
10	2,158	1,608	91.20%	3.07%
100	2,366	1,763	99.98%	3.36%
179	2,366	1,764	100.00%	3.36%
Kaynak: MKK				

"Diğer" grubunda önemli bir değişiklik olmamıştır.

Diğer kategorisindeki portföylerin değer artışı %96 seviyesinde olmuştur. Bununla beraber, toplam içindeki payları küçük bir artışla %3,2'den %3,4'e çıkmıştır. Sayıca da önemli bir değişiklik olmamış, bu gruptaki yatırımcı sayısı 161'den 179'a çıkmıştır. Buradaki ilk 100 kurum neredeyse tüm "diğer tüzel kurum" portföylerini temsil etmektedir.

Portföy büyüklüklerine başka bir açıdan da bakmak mümkündür. Belirli portföy büyüklüğü dilimlerine göre yatırımcı sayıları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablo tüm gerçek ve tüzel kişilerin toplamı olarak verilmiştir.

Yatırımcıların %81'inin portföyü 10.000 YTL'nin altındadır.

Bakiyesiz yatırımcılar hariç tutulduğunda, bakiyeli 884.000 yatırımcının %81'inin (718.000 kişi) 10.000 YTL'nin altında portföye sahip olduğu görülmektedir. Bu yatırımcıların toplam 1

milyar YTL olan portföy büyüklüğü ise toplam hisse senetlerinin %1,5'ini oluşturmaktadır. Bu kategorideki yatırımcıların ortalama portföy büyüklüğü 1.450 YTL'dir.

Portföy Dilimlerine Göre Toplam Yatırımcı Sayısı				
Portföy Değeri (bin YTL)	Toplam Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (mn. \$)	Toplam P. Değeri Payı
0	3,493,224	0	0	0.00%
< 10	718,120	1,039	774	1.48%
10 - 50	118,052	2,618	1,951	3.72%
50 - 100	23,025	1,608	1,198	2.28%
100 - 500	19,427	3,898	2,905	5.54%
500 - 1,000	2,323	1,608	1,198	2.28%
1,000 >	3,116	59,628	44,439	84.70%
Toplam	4,377,287	70,398	52,465	100.00%

Kaynak: MKK

Toplam yatırımcıların geriye kalan %19'u (166.000 gerçek ve tüzel kişi) ise hisse senetlerinin %98,5'ine sahiptir. Hisse senedi portföy konsantrasyonunun bu derece yüksek görünmesinde kurumların sahip olduğu portföylerin etkisi büyüktür. Örneğin 1 milyon YTL üzerinde portföye sahip olan 3.116 kişinin toplam 59,6 milyar YTL'lik portföyleri olduğu görülmektedir. Fakat bu tutarın çok büyük bir kısmı, ilerleyen bölümde de görüleceği üzere, tüzel kişilere aittir. Bu nedenle aşağıda öncelikle bireysel yatırımcılar için benzer bir tablo sunulmuştur. Ardından tüzel yatırımcıların dağılımı verilmektedir.

Yatırımcıların %19'u, tüm senetlerin %98,5'ine sahiptir.

Bireysel yatırımcılar için olan tabloda da benzer konsantrasyon rakamlarına ulaşılmaktadır. Bakiyeli bireysel yatırımcı sayısı 880.000'dir. Bu toplamın %81'i (717.000 kişi) 10.000 YTL'nin altında portföye sahip olan yatırımcılardır. Portföy değerleri ise 1 milyar YTL ile toplam bireysel yatırımcı portföylerinin %6,5'ine denk gelmektedir.

10.000 YTL'nin üzerinde portföye sahip olan yatırımcılar toplam bireysel yatırımcıların sayıca %19'unu (163.000 kişi) oluşturmaktadır. Fakat bu 163.000 kişi, toplam bireysel portföylerin %94'üne, tüm hisse senetlerinin ise %21'ine sahiptir.

163.000 kişi, bireysel portföylerin %94'üne sahiptir.

Portföy Dilimlerine Göre Bireysel Yatırımcı Sayısı					
Portföy Değeri (bin YTL)	Bireysel Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (mn. \$)	Bireysel PD Payı	Toplam PD Payı
0	3,422,733	0	0	0.00%	0.00%
< 10	716,979	1,038	773	6.50%	1.47%
10 - 50	117,828	2,612	1,947	16.37%	3.71%
50 - 100	22,910	1,600	1,192	10.03%	2.27%
100 - 500	19,072	3,805	2,835	23.85%	5.40%
500 - 1,000	2,114	1,456	1,085	9.13%	2.07%
1,000 >	1,392	5,445	4,058	34.12%	7.73%
Toplam	4,303,028	15,956	11,891	100.00%	22.67%

Kaynak: MKK

1.392 kişinin 1 milyon YTL'nin üzerinde hisse senedi yatırımı vardır.

1 milyon YTL'nin üzerinde hisse senedi portföyüne sahip olan 1.392 kişi vardır. 2005 yılı başında 1 milyon YTL'nin üzerinde hisse senedi portföyü olan kişi sayısı 980 idi. 2005 yılında hisse senedi piyasasının gösterdiği performans, yaklaşık 400 kişiyi daha 1 milyon YTL'lik hisse senedi yatırımı seviyesinin üzerine taşımıştır. Bu kategorideki 1.392 kişi, MKK'daki tüm hisse senetlerinin %7,7'sine sahip olup kişi başına portföy büyüklüğü ortalama 3,9 milyon YTL'dir.

Bakiyeli kurumların üçte birinde ortalama 1.000 YTL'lik hisse senedi bulunmaktadır.

Aşağıdaki tablo ise bireysel yatırımcılar dışında kalan kurumların portföy büyüklüklerine göre verilerini içermektedir. Bakiyeli kurum sayısı 3.768'dir. Bu kurumların %30'unun (1.141 adet) portföyü 10.000 YTL'den az tutarda hisse senedinden oluşmaktadır. Bu kategorideki kurumların ortalama portföy büyüklüğü 1.000 YTL'dir.

Portföy Dilimlerine Göre Tüzel Kişi Yatırımcı Sayısı					
Portföy Değeri (bin YTL)	Kurum Sayısı	Portföy Değeri (mn. YTL)	Portföy Değeri (mn. \$)	Kurum PD Payı	Toplam PD Payı
0	70,491	0	0	0.00%	0.00%
< 10	1,141	1	1	0.00%	0.00%
10 - 50	224	5	4	0.01%	0.01%
50 - 100	115	8	6	0.01%	0.01%
100 - 500	355	93	69	0.17%	0.13%
500 - 1,000	209	151	113	0.28%	0.21%
1,000 >	1,724	54,183	40,381	99.52%	76.97%
Toplam	74,259	54,442	40,574	100.00%	77.33%

Kaynak: MKK

1.724 kurum, tüm hisse senetlerinin %77'sine sahiptir.

1 milyon YTL'nin üzerinde hisse senedi portföyüne sahip olan 1.724 adet kurum, toplam kurum portföylerinin %99,5'ini, MKK'daki tüm hisse senetlerinin ise %77'sini ellerinde bulundurmaktadır. Kurum başına ortalama portföy büyüklüğü ise 31,4 milyon YTL'dir. Söz konusu kurumların bankalar, aracı kurumlar, yatırım fonları gibi geniş bir yatırımcı kitlesine hizmet veren kurumlar olduğunu hatırlatmak faydalı olacaktır.

YAŞ GRUPLARINA GÖRE YATIRIMCILAR

Bir sonraki sayfada yer alan tabloda, bireysel yatırımcılar yaş gruplarına ve portföy değerlerine göre sıralanmışlardır. Tabloda bakiyeli-bakiesiz ayırımı yapılmadan bütün bireysel yatırımcılar göz önüne alınmıştır. Bununla beraber ilk satır (0 satırı) bakiesiz yatırımcıları göstermektedir. İlk satırdan sonrakiler portföy değerlerine göre sınıflandırılmıştır.

4,3 milyon yatırımcının 3,4 milyonunda hisse senedi bulunmamaktadır.

Tabloya baz teşkil eden toplam bireysel yatırımcı sayısı 4.303.028, bakiyeli yatırımcı sayısı 880.295, toplam portföy büyüklüğü ise 15,96 milyar YTL'dir (11,89 milyar \$).

Tüm yatırımcıların yarısı 20-39 yaş aralığında iken...

İlerideki tabloda dağılımlar tüm bireysel yatırımcıları kapsayacak şekilde sunulmuştur. Fakat burada, bakiesiz yatırımcılarla ilgili veriler dağılımları önemli ölçüde etkilemektedir. Örneğin, tüm

yatırımcıların %50'si 20-39 yaş aralığında görünmektedir. Fakat bu yaş grubundaki bakiyesiz yatırımcılar aynı zamanda toplamın %42'sini oluşturmaktadır. Bu sebeple aşağıdaki ikinci tablo, sadece bakiyeli yatırımcıları baz almaktadır. Burada aynı yaş grubuna bakıldığında, hisse senedi yatırımı olanların yalnızca %39'unun 20-39 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

...hisse senedi yatırımcılarının %39'u 20-39 yaş arasındadır.

Yaş Gruplarına Göre Yatırımcılar ve Portföy Büyüklüğü Dağılımı	0-19 Yaş		20-39 Yaş		40-59 Yaş		60 Yaş ve Üzeri		
	Portföy Değeri (bin YTL)	Yatırımcı Sayısı	Bireysel PD Payı	Yatırımcı Sayısı	Bireysel PD Payı	Yatırımcı Sayısı	Bireysel PD Payı	Yatırımcı Sayısı	Bireysel PD Payı
	0	1.06%	0.00%	41.67%	0.00%	30.58%	0.00%	6.24%	0.00%
< 10	0.08%	0.03%	6.86%	2.41%	8.08%	3.31%	1.64%	0.75%	
11 - 50	0.01%	0.07%	0.87%	5.04%	1.49%	9.01%	0.37%	2.26%	
51 - 100	0.00%	0.04%	0.14%	2.64%	0.30%	5.68%	0.09%	1.66%	
101 - 500	0.00%	0.13%	0.11%	5.66%	0.25%	13.13%	0.09%	4.92%	
501 - 1,000	0.00%	0.02%	0.01%	1.93%	0.03%	4.83%	0.01%	2.34%	
1,000 >	0.00%	0.07%	0.01%	3.66%	0.02%	21.13%	0.01%	9.27%	
Toplam	1.16%	0.36%	49.66%	21.34%	40.74%	57.09%	8.44%	21.21%	

Kaynak: MKK

MKK'da sicili bulunan bütün yatırımcılarla ilgili yorumlar yapmak için birinci tablo, hisse senedi yatırımcısı ile ilgili yorumlar yapabilmek için ikinci tablo yararlı olacaktır. Tüm yatırımcıların demografik özellikleri sonraki bölümde ele alınmaktadır. Bu sebeple burada bakiyeli yatırımcılarla ilgili tablo baz alınarak bazı tespitler sunulacaktır. Fakat bu iki tablo, bakiyesiz yatırımcıların yatırımcı profili ile ilgili yorumları ne derece etkileyebileceğini göstermek için sunulmaktadır.

Artık bakiyesiz yatırımcılar genel profili önemli ölçüde değiştirebilmektedir.

Yaş Gruplarına Göre Yatırımcılar ve Portföy Büyüklüğü Dağılımı	0-19 Yaş		20-39 Yaş		40-59 Yaş		60 Yaş ve Üzeri		
	Portföy Değeri (bin YTL)	Yatırımcı Sayısı	Bireysel PD Payı	Yatırımcı Sayısı	Bireysel PD Payı	Yatırımcı Sayısı	Bireysel PD Payı	Yatırımcı Sayısı	Bireysel PD Payı
	< 10	0.37%	0.03%	33.56%	2.41%	39.49%	3.31%	8.03%	0.75%
11 - 50	0.05%	0.07%	4.23%	5.04%	7.30%	9.01%	1.80%	2.26%	
51 - 100	0.01%	0.04%	0.69%	2.64%	1.47%	5.68%	0.43%	1.66%	
101 - 500	0.01%	0.13%	0.53%	5.66%	1.20%	13.13%	0.43%	4.92%	
500 - 1,000	0.00%	0.02%	0.05%	1.93%	0.13%	4.83%	0.06%	2.34%	
1,000 >	0.00%	0.07%	0.03%	3.66%	0.09%	21.13%	0.04%	9.27%	
Toplam	0.45%	0.36%	39.08%	21.34%	49.68%	57.09%	10.79%	21.21%	

Kaynak: MKK

Üstteki tablo baz alındığında, bireysel hisse senedi yatırımcılarının %39'unun 20-39 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Bu yaş grubu, toplam bireysel portföy değerinin %21'ine sahiptir. Bu grupta 1 milyon YTL'nin üzerinde hisse senedi portföyü bulunan yatırımcı sayısı 246 kişidir.

20-39 yaş grubunda 246 kişinin hisse senedi portföyü 1 milyon YTL üzerindedir.

Hisse senedi yatırımı olan yatırımcıların yarısı 40-59 yaş arasındadır. Bu yatırımcılar ise bireysel portföylerin %57'sini ellerinde bulundurmaktadır. 40-59 yaş arasında 1 milyon YTL'nin üzerinde hisse senedi portföyü bulunan 769 yatırımcının

40-59 yaş grubunda ise 769 kişi 1 milyon YTL'nin üzerinde portföye sahiptir.

portföy değerleri, toplam bireysel yatırımcı portföylerinin %21'ini oluşturmaktadır.

60 yaş üstü grup, sayıca ve portföy değeri olarak azımsanmayacak boyuttadır.

60 yaş üstündeki yatırımcılar, toplamın %11'i ile azımsanmayacak bir yatırımcı kitlesini oluşturmaktadırlar. Bu yatırımcılar, bireylerin sahip olduğu toplam hisse senetlerinin %21'ini ellerinde bulundurmaktadırlar.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcıların Ortalama Portföy Büyüklükleri (YTL)					
Portföy Değeri (bin YTL)	0-19 Yaş	20-39 Yaş	40-59 Yaş	60 Yaş +	Genel Ortalama
< 10	1,364	1,303	1,519	1,698	1,447
10 - 50	22,018	21,568	22,392	22,692	22,170
50 - 100	71,230	69,695	69,793	70,153	69,833
100 - 500	208,123	194,083	198,549	208,568	199,489
500 - 1,000	585,799	686,971	687,166	695,374	688,974
1,000 >	1,954,847	2,370,670	4,383,814	3,986,017	3,911,551
Ortalama (YTL)	14,580	9,897	20,830	35,623	18,125
Ortalama (\$)	10,866	7,376	15,524	26,548	13,508
Kaynak: MKK					

Yaşla beraber portföy büyüklüğü artmaktadır.

Yaş gruplarına göre ortalama portföy büyüklükleri dikkate alındığında genel eğilim, yaşla beraber ortalama portföy büyüklüğünün de artması şeklindedir. Yukarıdaki tabloda sunulan ortalamalar, tüm yatırımcı sayılarını değil bakiyeli yatırımcı sayılarını baz alarak hesaplanmıştır.

Bireysel yatırımcıların ortalama hisse senedi yatırımı 18.000 YTL'dir.

Genel ortalamalara bakıldığında, bireysel hisse senedi yatırımcısının ortalama 18.000 YTL'lik hisse senedi portföyüne sahip olduğu görülmektedir.

19 yaş ve altı grubunda, ortalama portföy büyüklüğü 14.600 YTL'dir. Burada 1 milyon YTL'nin üzerinde portföye sahip olan 6 kişi ve 500.000-1.000.000 YTL arasında portföye sahip olan 5 kişi ortalamaları önemli ölçüde etkilemektedir. Bu 11 kişi hariç bırakıldığında grubun ortalaması 10.900 YTL'ye inmektedir.

20-39 yaş grubunun ortalama portföy büyüklüğü 9.900 YTL iken 60 yaş üstünde bu rakam 35.600 YTL'ye çıkmaktadır.

"10.000 YTL'den az" grubunun ortalaması 1.500 YTL'dir.

10.000 YTL'den az portföyü olan yatırımcılarda, tüm yaş gruplarında ortalama hisse senedi portföyü 1.500 YTL civarındadır. Bu da aslında "10.000 YTL'den az" grubunun 1.000 YTL civarındaki yatırımlarda yoğunlaştığına işaret etmektedir.

En düşük ortalama portföy 20-39 yaş grubunda görülmektedir.

En düşük ortalama portföy, 10.000 YTL'den az portföyü olan 20-39 yaş grubunda görülmektedir. Bu grupta kişi başına ortalama portföy büyüklüğü 1.303 YTL'dir.

En yüksek ortalama portföye 40-59 yaş grubu sahiptir.

En yüksek ortalama portföye sahip olan grup ise 1 milyon YTL'nin üzerinde hisse senedine sahip olan 40-59 yaş grubudur. Kişi başına ortalama 4,4 milyon YTL'lik hisse senedi portföyüne sahip olan bu grupta 769 kişi bulunmaktadır.

VATANDAŞLIK VE CİNSİYET GRUPLARINA GÖRE YATIRIMCILAR

Portföy büyüklüklerinin ardından, bireysel yatırımcıların demografik özelliklerinin incelenmesi, genel bir yatırımcı profili çıkarılmasına yardımcı olacaktır. Aşağıdaki tabloda, bakiyeli-bakiyesiz ayrımı yapılmadan bütün bireysel yatırımcıların özellikleri sunulmaktadır.

Vatandaşlık ve Cinsiyet Gruplarına Göre Yatırımcılar			Sayı	Pay
0-19 Yaş	Yerli	Kadın	19,914	0.46%
		Erkek	31,700	0.74%
	Yabancı	Kadın	29	0.00%
		Erkek	60	0.00%
20-39 Yaş	Yerli	Kadın	599,684	13.99%
		Erkek	1,495,912	34.89%
	Yabancı	Kadın	1,599	0.04%
		Erkek	3,372	0.08%
40-59 Yaş	Yerli	Kadın	518,068	12.08%
		Erkek	1,236,077	28.83%
	Yabancı	Kadın	2,001	0.05%
		Erkek	3,971	0.09%
60 Yaş +	Yerli	Kadın	124,871	2.91%
		Erkek	247,841	5.78%
	Yabancı	Kadın	693	0.02%
		Erkek	1,471	0.03%
Toplam	Yerli	Kadın	1,262,537	29.45%
		Erkek	3,011,530	70.24%
	Yabancı	Kadın	4,322	0.10%
		Erkek	8,874	0.21%
	Toplam	Kadın	1,266,859	29.55%
		Erkek	3,020,404	70.45%
Genel Toplam			4,287,263	100.00%

Kaynak: MKK

Bu bölümde yabancı yatırımcılar, ikametgâhından bağımsız olarak vatandaşlık bazında tanımlanmıştır. Ülkemizde yaşayan yabancı ülke vatandaşı olan yatırımcılar, yabancı yatırımcı olarak sayılmıştır. Benzer şekilde yerli yatırımcılar, yurtdışında yerleşik T.C. vatandaşlarını da kapsamaktadır.

MKK'da kaydı bulunan tüm yatırımcıların %70'i erkektir. 2005 yılı başındaki, daha kısıtlı yatırımcı kitlesine bakıldığında ise erkek yatırımcı oranının %75 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, yatırım fonları aracılığıyla önemli ölçüde bir kadın yatırımcı kitlesinin MKK kayıtlarına girdiği izlenmektedir. Yerli ve yabancı uyruklu yatırımcılarda cinsiyet dağılımı benzerdir.

Kadınların da erkeklerin de yaklaşık yarısı 40 yaşın altındadır. 40-59 yaş grubunda yer alan yatırımcılar ise kadınlarda da erkeklerde de toplamın %41'ini oluşturmaktadır. Kadın ve erkek yatırımcılarda yaş dağılımı açısından bir fark görülmemektedir.

Bu bölümde yabancı yatırımcılar vatandaşlık bazında tanımlanmaktadır.

Yatırım fonlarındaki kadın yatırımcı oranı hisse senedindekilere göre daha yüksektir.

Kadın ve erkeklerin yaş dağılımı farklı değildir.

Yabancı yatırımcılar daha yaşıdır.

Bireysel yatırımcıların %0,3'ü yabancı uyrukludur. Yabancı uyrukluların %62'si 40 yaş üzerindedir. Yabancı yatırımcıların yaş ortalaması yerli yatırımcılardan daha yüksektir.

Tüm yatırımcıların üçte biri 20-39 yaş aralığında, T.C. vatandaşı erkeklerdir.

Sayıda en ağırlıklı yatırımcı kategorisini 20-39 yaş aralığındaki T.C. vatandaşı erkekler oluşturmaktadır. Toplam yatırımcıların %35'i bu kategoridedir. Yabancı uyruklu yatırımcılarda ise en ağırlıklı kesimi 40-59 yaş grubu oluşturmaktadır.

İKAMETGÂHA GÖRE YATIRIMCILAR

Bu bölümde yatırımcılar yerleşim yerlerine göre sıralanmıştır. Tabloda "Yurtdışı" olarak gösterilenler, yurtdışında yerleşik T.C. vatandaşları ile yabancı uyruklu kişileri kapsamaktadır.

Bu bölümdeki yatırımcılar yerleşim yerlerine göre sıralanmıştır. Tabloda "Yurtdışı" olarak gösterilenler, yurtdışında yerleşik T.C. vatandaşları ile yabancı uyruklu kişileri kapsamaktadır.

Aşağıdaki tabloda iller, toplam hisse senedi portföylerine göre sıralanmıştır. Diğer bir deyişle, gerçek kişi-tüzel kişi ayırımı yapılmadan toplam hisse senedi yatırımı en çok olan illeri göstermektedir.

Tüm yatırımcıların %32'si, tüm senetlerin de %23'ü İstanbul'dadır.

Yatırımcı sayılarında sadece hisse senedi yatırımı olan bakiyeli yatırımcılar alınmıştır. Tabloya göre İstanbul diğer illere göre açık bir farkla öndedir. İstanbul'daki yatırımcılar, hisse senedi yatırımı olan toplam yatırımcıların %32'sini oluşturmakta, toplam hisse senedi portföylerinin ise %23'ünü ellerinde bulundurmaktadırlar.

Toplam Yatırımcı Portföy Değerine Göre Sıralanmış İlk 10 İl					
İl Adı	Toplam Bakiyeli Yatırımcı Sayısı	Toplam P. Değeri (mn. YTL)	Toplam Bakiyeli Yatırımcı Oranı	Toplam P. Değeri Oranı	
İSTANBUL	279,998	15,925	31.7%	22.6%	
ANKARA	106,708	3,398	12.1%	4.8%	
İZMİR	89,695	1,380	10.1%	2.0%	
ADANA	22,144	1,093	2.5%	1.6%	
BURSA	33,053	527	3.7%	0.7%	
ANTALYA	23,565	286	2.7%	0.4%	
KONYA	10,451	239	1.2%	0.3%	
BALIKESİR	19,450	200	2.2%	0.3%	
MERSİN	15,332	196	1.7%	0.3%	
KOCAELİ	18,012	188	2.0%	0.3%	
İlk 10 İl Toplamı	618,408	23,434	70.0%	33.3%	
Diğer 71 İl Toplamı	259,142	2,626	29.3%	3.7%	
Yurtiçi Toplam	877,550	26,060	99.3%	37.0%	
Yurtdışı Toplam	6,513	44,337	0.7%	63.0%	
Genel Toplam	884,063	70,398	100.0%	100.0%	

Kaynak: MKK

Tüm yatırımcıların %70'i 10 ilde yaşamaktadır.

Buradaki sıralamaya göre, yatırımcıların %70'i ilk 10 ilde yaşamakta, toplam hisse senetlerinin ise %33'ünü ellerinde bulundurmaktadırlar. Kalan 71 ilde ise yatırımcıların %29'u ikamet etmekteyken, bunların sahip oldukları hisse senetleri, toplamın ancak %4'ünü oluşturmaktadır.

Yurtdışında yerleşik yatırımcıların farkı burada da görülmektedir. Toplam 6.513 gerçek ve tüzel yatırımcı, toplam hisse senetlerinin %63'üne sahiptir.

Yabancı yatırımcıların yatırımları hariç tutularak, sadece yurtiçi yatırımcıların dağılımı da incelenebilir. Sadece yurtiçinde yerleşikler baz alınır, toplam yatırımcıların %70'ini barındıran ilk 10 ildeki yatırımcılarda hisse senetlerinin yaklaşık %90'ının bulunduğu görülmektedir. Diğer 71 il yurtiçi hisse senedi yatırımlarının %10'unu temsil etmektedir.

Toplam hisse senedi portföyü en düşük olan iki il, Hakkâri ve Ardahan'dır. Hakkâri'de toplam 483 yatırımcının 2,2 milyon YTL tutarında hisse senedi yatırımı bulunurken, Ardahan'daki 374 yatırımcının 1,5 milyon YTL'lik hisse senedi portföyleri vardır.

Önceki sayfada yer alan tablo, yatırımcı sayılarına göre sıralanarak yapıldığında da ilk 10 listesinde önemli bir değişiklik görülmemektedir. Yatırımcı sayısı baz alındığında bu tablodan Konya çıkmakta Manisa eklenmektedir. Manisa'daki 15.700 yatırımcının 123 milyon YTL'lik hisse senetleri varken, Konya'daki 10.450 yatırımcının 239 milyon YTL'lik hisse senedi bulunmaktadır. Konya'daki yatırımcıların ortalama hisse senedi portföyü Manisa'dakilere göre çok daha yüksektir. Bununla beraber, ileride de görüleceği üzere, Konya'daki hisse senedi portföyü ağırlıklı olarak tüzel kişilerce tutulmaktadır. 17 tüzel kişinin 111 milyon YTL'lik hisse senedi portföyü varken, kalan 128 milyon YTL ise 10.430 bireysel yatırımcıdadır.

Önceki tablo gerçek ve tüzel bütün yatırımcıları içermekteydi. Fakat, bu noktadan sonraki tablolarda sadece bireysel yatırımcılar dikkate alınmaktadır. Toplam portföy değerinden izleneceği üzere ilk tabloda 70 milyar YTL tutarında bir hisse senedi portföyünün dağılımı incelenmişken, sonraki tablolarda 16 milyar YTL'lik bireysel yatırımcı portföyleri incelenmektedir.

İl bazındaki ağırlıkların da bundan sonraki tablolarda değiştiği fark edilmektedir. Örneğin yatırımcıların %32'sinin yaşadığı İstanbul'da tüm hisse senedi portföylerinin %23'ü bulunmaktayken, ilerideki tablolarda bireysel yatırımcı portföylerinin %54'ünü içerdiği görülecektir.

Yatırımcı sayıları ile ilgili bakılabilecek bir diğer gösterge de, illerde nüfusa oranla ne kadar hisse senedi yatırımcısının ikamet ettiği'dir. Yan sayfadaki tabloda bu kritere göre bir sıralama yapılmıştır. Bu sıralama bir ölçüde, illerdeki hisse senedi kültürünün yaygınlığının bir göstergesidir. Buna göre Karabük, nüfusa oranla en fazla hisse senedi yatırımcısının bulunduğu ildir. İkinci sıradaki Ankara'ya kıyasla önemli bir farkla öndedir. Bu durumun Kardemir hisse senedi sahipliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

10 ilde yurtiçindeki senetlerin %90'ı bulunmaktadır.

Hisse senedi yatırımı en düşük iller Hakkâri ve Ardahan'dır.

Manisa'da yatırımcı sayısı yüksek iken Konya'da portföy değeri yüksektir.

İstanbullu yatırımcılar, bireysel portföylerin %54'üne sahiptir.

Nüfusa oranla yatırımcı sayısı, hisse senedi kültürünün yaygınlığının göstergesidir.

İl Adı	Bakiyeli Bireysel Yatırımcı Oranına Göre Sıralanmış İlk 10 İl		2005 Nüfus Tahmini	Bakiyeli Bireysel Yatırımcının Nüfusa Oranı	
	Bakiyeli Bireysel Yatırımcı	Bireysel Yatırımcı P. Değeri (mn. YTL)			Bireysel Yatırımcı Ort. P. Değeri (YTL)
KARABÜK	13,319	134	10,023	205,257	6.49%
ANKARA	106,494	1,459	13,697	4,319,167	2.47%
İSTANBUL	278,853	8,640	30,983	11,331,964	2.46%
İZMİR	89,571	1,325	14,789	3,648,984	2.45%
BALIKESİR	19,432	193	9,908	1,097,073	1.77%
UŞAK	5,762	39	6,811	329,327	1.75%
ZONGULDAK	9,382	111	11,841	569,717	1.65%
MUĞLA	12,139	111	9,175	779,758	1.56%
DENİZLİ	13,316	151	11,343	877,486	1.52%
YALOVA	2,682	27	10,168	182,298	1.47%
İlk 10 İl Toplamı	550,950	12,189	22,124	23,341,031	2.36%
Diğer 71 İl Toplamı	324,648	3,518	10,836	48,723,969	0.67%
Yurtiçi Toplam	875,598	15,707	17,939	72,065,000	1.22%
Yurtdışı Toplam	4,706	249	52,858		
Genel Toplam	880,304	15,956	18,125		

Kaynak: MKK, TÜİK

Üç büyük ilde, nüfuslarının %2,5'i kadar yatırımcı bulunmaktadır.

Yatırımcı sayıları, portföy değerleri gibi hemen her kriterde öne çıkan İstanbul, Ankara ve İzmir'in, nüfuslarına oranla %2,5 seviyesinde hisse senedi yatırımcıları olduğu görülmektedir. Bu üç ilin ardından, yatırımcı oranı %1,8'e inmektedir.

71 ilde yatırımcı oranı %0,7'dir.

Genel toplamlara bakıldığında, ilk 10 ilin ortalama yatırımcı oranının %2,4 olduğu, fakat diğer 71 ildeki yatırımcı oranının %0,7 seviyesinde kaldığı görülmektedir. Tüm Türkiye'de ise hisse senedi yatırımı olan yatırımcı sayısı, nüfusun %1,2'sini oluşturmaktadır.

Bu tablodaki illerin bir kısmı, örneğin Muğla, Denizli ve Yalova, diğer sıralamalarda ilk 10'a girmeyen illerdir. Bu illerde toplam yatırımcı sayısı veya toplam portföy değeri çok yüksek seviyelerde değildir. Fakat nüfuslarının görece daha yüksek bir oranı, hisse senedi yatırımı yapmış veya hisse senedine aşına olduğundan bu illerde hisse senedi kültürünün daha yaygın olduğu düşünülmektedir.

Şanlıurfa'da 1,7 milyon nüfusa karşın 2.000 yatırımcı bulunmaktadır.

Nüfusa oranla en düşük yatırımcı sayıları ise Şanlıurfa ve Muş'tadır. 1,7 milyon nüfuslu Şanlıurfa'da hisse senedi yatırımı olan sadece 2.000 yatırımcı bulunmaktadır.

"Varlıklı" illerle "varlıklı yatırımcıların bulunduğu iller" farklı olabilmektedir.

İllerin yatırımcı sayısı ve portföy büyüklüğü açısından ne derece "varlıklı" olduklarını incelemenin ardından, kişi başı ortalama portföy büyüklüklerine bakarak "varlıklı" yatırımcıların bulunduğu illeri de tespit etmek mümkündür.

Yurtiçi yerleşiklerin ortalama portföyü 18.000 YTL, yurtdışı yerleşiklerin 53.000 YTL'dir.

Ortalama portföy değerleri, illerin toplam portföy değerinin toplam yatırımcı sayılarına bölünmesi suretiyle elde edilmiştir. Buradaki ortalama, kişi başı hisse senedi yatırımı ifade

etmektedir. Bireysel yatırımcıların ortalama hisse senedi portföylerinin büyüklüğü 18.000 YTL seviyesindedir. Fakat burada yurtdışı yerleşiklerle yurtiçi yerleşik yatırımcılar arasında önemli bir fark vardır. Yurtdışında yaşayan yatırımcıların ortalama portföy büyüklüğü 53.000 YTL'dir.

Bireysel Yatırımcı Ortalama Portföy Değerine Göre Sıralanmış İlk 10 İl					
İl Adı	Bakiyeli Bireysel Yatırımcı	Bireysel Yatırımcı P. Değeri (mn.YTL)	Bireysel Yatırımcı Ort. P. Değeri (YTL)	Bireysel Yatırımcı Oranı	Bireysel Yatırımcı P. Değeri Oranı
İSTANBUL	278,853	8,640	30,983	31.7%	54.1%
KAYSERİ	7,035	156	22,118	0.8%	1.0%
RİZE	2,301	46	19,877	0.3%	0.3%
GAZİANTEP	5,496	85	15,400	0.6%	0.5%
ADANA	22,112	339	15,325	2.5%	2.1%
İZMİR	89,571	1,325	14,789	10.2%	8.3%
BURSA	33,013	460	13,945	3.8%	2.9%
ANKARA	106,494	1,459	13,697	12.1%	9.1%
BOLU	3,407	46	13,572	0.4%	0.3%
HATAY	7,808	105	13,457	0.9%	0.7%
İlk 10 İl Toplamı	556,090	12,659	22,765	63.2%	79.3%
Diğer 71 İl Toplamı	319,508	3,048	9,538	36.3%	19.1%
Yurtiçi Toplam	875,598	15,707	17,939	99.5%	98.4%
Yurtdışı Toplam	4,706	249	52,858	0.5%	1.6%
Genel Toplam	880,304	15,956	18,125	100.0%	100.0%

Kaynak: MKK

Ortalama bireysel hisse senedi yatırımı en yüksek olan il İstanbul'dur. İstanbullu yatırımcılar ortalama 31.000 YTL'lik hisse senedi portföylerine sahiptirler. İkinci sırada ise 22.000 YTL'lik yatırımla Kayserili yatırımcılar gelmektedir. Rize de ortalama 20.000 YTL'lik yatırımla, ortalamanın üstünde portföy taşıyan yatırımcılar barındırmaktadır.

Kişi başına yatırımda İstanbul'u Kayseri ve Rize takip etmektedir.

Burada da ilk 10 il ile geri kalan 71 il arasında önemli bir yoğunlaşma farkı görülmektedir. Kişi başına ortalama hisse senedi yatırımına göre sıralanmış ilk 10 ilin genel ortalaması kişi başına 23.000 YTL iken, kalan 71 ilde kişi başına ortalama hisse senedi yatırımı 9.500 YTL'dir.

En düşük kişi başı portföy değeri ise Ardahan ve Bingöl'dedir. Ardahan'da yatırımcıların ortalama hisse senedi portföy büyüklüğü 4.000 YTL, Bingöl'de ise 3.500 YTL'dir.

Kişi başına en düşük yatırım Ardahan ve Bingöl'dedir.

Yan sayfadaki tabloda ise bireysel yatırımcılardan arındırılmış tüzel kişilerin portföy değerleri bulunmaktadır. Burada da sıralama tüzel kişi başına düşen ortalama portföy büyüklüğü baz alınarak yapılmıştır.

Tüzel kişiler için de ortalama portföy büyüklüğü hesaplanmıştır.

Tüzel yatırımcıların %52'si yurtiçinde, %48'i yurtdışında yerleşiktir. Fakat yurtdışında yerleşik kurumlar tüzel kişi portföylerinin %81'ini bulundurmaktadırlar. Yurtdışında yerleşik

Yurtdışı yerleşik kurumların ortalama yatırımı 24,4 milyon YTL'dir.

1.800 kurum, ortalama 24,4 milyon YTL'lik hisse senedi portföyüne sahiptir.

Tüzel Yatırımcı Ortalama Portföy Değerine Göre Sıralanmış İlk 10 İl					
İl Adı	Bakiyeli Tüzel Yatırımcı Tüzel Portföy Değeri Yatırımcı	Tüzel Yatırımcı Ort. P. Değeri (mn. YTL)	Tüzel Yatırımcı Ort. P. Değeri (YTL)	Tüzel Yatırımcı Oranı	Tüzel Yatırımcı P. Değeri Oranı
ADANA	32	754	23,565,716	0.9%	1.4%
ANKARA	214	1,940	9,064,524	5.7%	3.6%
KONYA	17	111	6,538,046	0.5%	0.2%
İSTANBUL	1,145	7,286	6,363,080	30.5%	13.4%
GAZİANTEP	15	41	2,714,246	0.4%	0.1%
TEKİRDAĞ	6	14	2,336,987	0.2%	0.0%
ZONGULDAK	15	30	2,013,733	0.4%	0.1%
BURSA	40	66	1,656,583	1.1%	0.1%
ISPARTA	5	6	1,200,520	0.1%	0.0%
KAHRAMANMARAŞ	3	4	1,188,767	0.1%	0.0%
İlk 10 İl Toplamı	1,492	10,252	6,871,018	39.7%	18.8%
Diğer 71 İl Toplamı	460	102	221,650	12.2%	0.2%
Yurtiçi Toplam	1,952	10,354	5,304,056	51.9%	19.0%
Yurtdışı Toplam	1,807	44,088	24,398,677	48.1%	81.0%
Genel Toplam	3,759	54,442	14,483,088	100.0%	100.0%

Kaynak: MKK

Yurtiçi yerleşik kurumların %59'u İstanbul'dadır.

Sadece yurtiçinde yerleşik kurumlar göz önüne alındığında ise, bu yatırımcıların %59'unun İstanbul merkezli olduğu görülmektedir. Bu kurumların sahip oldukları 7,3 milyar YTL'lik hisse senedi, yerli kurum portföylerinin %70'ine denk gelmektedir. Neredeyse tüm banka, aracı kurum, yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarının İstanbul merkezli olduğu düşünüldüğünde bu yoğunlaşma şaşırtıcı değildir.

Kurum başına en yüksek hisse senedi yatırımı Adana'dadır.

Tablodaki ortalama yatırım sıralamasına göre Adana ilk sıradadır. Adana'da yerleşik olan 32 kurumun toplam portföy büyüklüğü 754 milyon YTL'dir. Adana'da kurum başına ortalama 23,6 milyon YTL'lik hisse senedi portföyü düşmektedir.

Ankara ve Konya'da da, hisse senedi yatırımı yapan kurumların önemli miktarlarda portföy taşıdıkları görülmektedir.

İlk 10 ildeki yoğunlaşma bu tabloda daha belirgindir. 10 ilde kurum başına düşen ortalama hisse senedi yatırımı yaklaşık 7 milyon YTL iken, geri kalan 71 ilde bu ortalama 220.000 YTL seviyesindedir. Bunun sebebi de, yukarıda değinildiği üzere, kurumsal yatırımcıların İstanbul merkezli oluşudur.

YATIRIMCI ANALİZİ DEĞERLENDİRME

MKK'da geniş bir yatırımcı veri seti bulunmaktadır.

Kasım 2005'te Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) faaliyete geçmiş ve hisse senetleri ile beraber yatırım fonlarının da kaydileştirilmesi işlemlerini başlatmıştır. Böylece MKK'da sicil kaydı olan yatırımcı sayısı hızla artmış, yatırımcı kitlesi ile ilgili daha geniş bir veri seti oluşmuştur. Bu verilerin uygun bir şekilde açıklanması ile yatırımcı analizleri daha rafine bir hale gelecektir.

2005 yılında hisse senedi yatırımı olan toplam hesap sayısı, küçük bir oranda olsa da, azalmaya devam etmiştir. Gene de 2001 yılından itibaren süren düşüş trendi, 2005 yılında durmuş görünmektedir.

Yerli yatırımcı hesaplarında azalma görülürken, yabancı yatırımcıların hesap sayıları artmıştır. Özellikle yabancı fon sayısında hızlı bir artış görülmüştür.

Saklaması yapılan hisse senetlerinin değeri %85 artışla 70 milyar YTL'ye ulaşmıştır. 2005 yılına kadar süren yerli bireysel yatırımcının ağırlığı bu yıl içinde yabancı fon ve tüzel kişilere geçmiştir.

MKK'da sicil kaydı olan 4,4 milyon yatırımcının %20'sinde hisse senedi bulunmaktadır. Kalan %80'in hesap durumu hakkında kamuya açık bir bilgi bulunmamaktadır.

Portföy değeri en yüksek 10 bireysel yatırımcıda toplam 1,25 milyar YTL'lik hisse senedi bulunurken, en düşük 380.000 yatırımcıda 16 milyon YTL tutarında hisse senedi bulunmaktadır.

100 tüzel kişi, toplam hisse senetlerinin %27'sine, 100 fon ise %24'üne sahiptir. Böylece 200 kurum, MKK'daki toplam hisse senetlerinin yarısından fazlasını elinde bulundurmaktadır.

Bireysel yatırımcıların %81'inin hisse senedi yatırımları 10.000 YTL'nin altındadır. Bu yatırımcıların ortalama portföy değeri ise 1.500 YTL civarındadır. Tüzel yatırımcıların ise %30'u 10.000 YTL'den az portföye sahip olup ortalama portföy değerleri 1.000 YTL'dir.

En yüksek portföy değeri, 1 milyon YTL'nin üzerinde hisse senedi yatırımı olan 40-59 yaş arasındaki yatırımcı grubundadır. 60 yaş üstündeki grup, sayıca ve portföy değeri olarak azımsanmayacak boyuttadır.

Toplam yatırımcıların %70'i erkektir. Sayıca en kalabalık grubu, 20-39 yaş arasındaki T.C. vatandaşı erkekler oluşturmaktadır.

Toplam yatırımcıların %32'si İstanbul'da yerleşik olup toplam hisse senetlerinin %23'üne sahiptirler. Yurtdışı yatırımcılar hariç tutulursa, İstanbullu yatırımcılarda tüm yurtiçi senetlerin %61'inin bulunduğu görülmektedir. Sadece yurtiçi bireysel yatırımcılar dikkate alındığında İstanbulluların payı %54 olmaktadır.

Kişi başına ortalama hisse senedi yatırımı göz önüne alındığında, İstanbul'un ardından Kayseri ve Rizeli yatırımcılar gelmektedir. Kurum başına ortalama yatırıma bakıldığında ise, ilk üç sırada Adana, Ankara ve Konya merkezli şirketlerin bulunduğu görülmektedir.

Toplam yatırımcı sayısı, küçük bir oranda olsa da azalmaya devam etmiştir.

Yabancı fon sayısı hızla artmıştır.

Toplam hisse senedi değeri %85 artışla 70 milyar YTL olmuştur.

MKK'daki yatırımcıların beşte birinde hisse senedi bulunmaktadır.

200 kurum toplam hisse senetlerinin yarısına sahiptir.

Bireysel yatırımcıların %81'i, tüzel kişilerin %30'u 10.000 YTL'den az portföye sahiptir.

Yatırımcıların %70'i erkektir.

İstanbul'un çok önemli bir ağırlığı vardır.

Kayseri ve Rizelilerin ortalama portföyleri yüksektir.

YABANCI YATIRIMCILAR

Yabancı yatırımcıların varlığı ve boyutu, ülkenin sermaye piyasasının güvenilirliğinin göstergesidir.

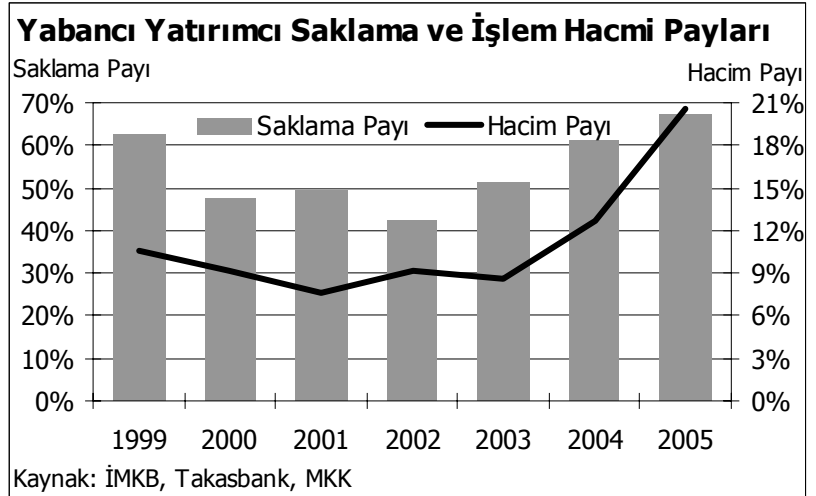
İMKB’de yabancı yatırımcıların saklama payı iki yılda %51’den %67’ye...

...işlem hacmindeki payları ise %13’ten %21’e çıkmıştır.

Yabancı yatırımcılar, bir ülkenin sermaye piyasasında yatırımcı tabanını genişletmenin yanı sıra yeni sermaye akışı sağlamaları açısından da önemli olmaktadır. Öte yandan, yabancı yatırımcıların varlığı ve boyutu, ülkenin sermaye piyasasının güvenilirliğinin de bir göstergesidir.

Hisse senetleri piyasamızda yabancı yatırımcıların hem önemli bir payı bulunmakta, hem de bu pay hızla artmaktadır. 2005 sonu itibarı ile yabancı yatırımcılar, İMKB şirketlerinin halka açık kısmının %67’sine sahiptirler. Bu oran 2003 sonunda %51, 2004 sonunda %61 idi. Yerli yatırımcıların payı, dolaşımdaki senetlerin üçte birine gerilemiştir.

İMKB verilerine göre, yabancı yatırımcıların işlem hacmindeki payı 2003 yılında %9 iken, 2004 yılında hızlı bir artış göstererek %13’e çıkmış, 2005 yılında da %21’e ulaşmıştır. 2005 yılında yabancıların işlem hacmindeki payları, verilerin yayınlanmaya başladığı son dokuz yıllık dönemin en yüksek oranına ulaşmıştır. Fakat, yine de işlem hacminin %80’ine yakını yerli yatırımcılar tarafından yapılmaya devam etmektedir. Kısacası yerli yatırımcılar, hisse senetlerinin üçte birini ellerinde tutmakta, fakat likiditenin %80’ini sağlamaktadır.

Yabancı Yatırımcı Portföy Büyüklükleri

2003’ten itibaren yabancı portföyleri katlanarak büyümüştür.

2005’te yabancı yatırımcılarla ilgili verilerde rekor seviyelere ulaşılmıştır.

Dolar bazında rakamlara bakıldığında, 1999-2002 döneminde yabancı yatırımcıların portföy büyüklüğü ve işlem hacimlerinin düzenli olarak azaldığı gözlenmektedir. Fakat 2003 yılından itibaren trend hızla tersine dönmüş, 2004 ve 2005 yıllarında da büyüklükler katlanarak artmıştır.

2005 yılında yabancı yatırımcıların dolar bazında saklama bakiyeleri %110, işlem hacimleri %123 oranında artmıştır. Saklama bakiyeleri, işlem hacimleri ve net yabancı sermaye girişi rekor seviyelerde gerçekleşmiştir.

Bu bölümdeki tablolarda saklama bakiyeleri yıl sonu portföy değerlerini göstermekte iken, diğer veriler yıl içi toplamlarıdır.

Yabancı Yatırımcı Verileri			
(milyon \$)	Saklama Bakiyesi	İşlem Hacmi	Net Alış/Satış
1999	15,358	17,879	1,024
2000	7,404	33,410	-3,134
2001	5,635	12,139	509
2002	3,450	12,869	-15
2003	8,954	17,334	1,010
2004	16,141	37,368	1,430
2005	33,812	83,275	3,989

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank

Yukarıdaki tabloda saklama bakiyelerine bakıldığında, 2002 yılından itibaren yabancı yatırımcıların portföy büyüklüğünün 30 milyar \$'dan fazla arttığı görülmektedir. Bu tablodaki Net Alış/Satış ifadesi ise sadece ikincil piyasa işlemlerini kapsamaktadır. Saklama bakiyelerindeki artışın iki kaynağı olabilir; net sermaye girişi veya portföy değer artışı. Saklama bakiyelerindeki değişimin nedenlerini görebilmek için biraz daha detaylı inceleme yapılması gerekmektedir. Bunun için, aşağıdaki tablo hazırlanmıştır.

Saklama bakiyeleri, sermaye girişinden veya değer artışından dolayı büyüyebilir.

Yabancı Yatırımcı Verileri					
(milyon \$)	Saklama Bakiyesi	Birincil Piyasa Alış*	İkincil Piyasa Net Alış/Satış**	Net Sermaye Giriş/Çıkışı	Portföy Değeri Artış/Azalışı
1999	15,358	10	1,024	1,034	10,624
2000	7,404	2,677	-3,134	-457	-7,497
2001	5,635	10	509	518	-2,287
2002	3,450	64	-15	49	-2,234
2003	8,954	82	1,010	1,091	4,413
2004	16,141	950	1,430	2,380	4,807
2005	33,812	1,775	3,989	5,764	11,907

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB

* Birincil piyasa işlemleri birincil ve ikincil halka arzlarda yabancı yatırımcıların aldığı hisse senedi tutarlarını göstermektedir.

** İkincil piyasa işlemleri İMKB hisse senedi piyasasındaki net alışlar-net satışlar rakamından oluşmaktadır.

Yabancı yatırımcıların birincil ve ikincil halka arzlar yoluyla yaptıkları hisse senedi yatırımları tabloda "Birincil Piyasa Alış" sütununda gösterilmiştir. "İkincil Piyasa Net Alış/Satış" sütununda İMKB'de gerçekleştirdikleri net hisse senedi alış-satış işlemleri gösterilmektedir. Bu iki sütunun toplamı ise "Net Sermaye Giriş/Çıkışı"ni göstermektedir.

Yabancı yatırımcılar halka arzlar yolu ile de yatırım yapmaktadırlar.

Tablonun son satırına bakıldığında, 2005 yılında yabancı yatırımcıların halka arzlardan 1,8 milyar \$ tutarında hisse senedi aldıkları görülmektedir. Bunun 1,6 milyar \$'ı birincil halka arzlardan, 153 milyon \$'ı ise ikincil halka arzlardan

Halka arzlara 1,8 milyar \$...

kaynaklanmaktadır. Birincil halka arzlarda ise ağırlığı 927 milyon \$ yatırım ile Vakıfbank halka arzı oluşturmaktadır.

...ikincil piyasa işlemleri ile 4 milyar \$ yabancı sermaye girişi olmuştur.

Bunun dışında yabancı yatırımcılar İMKB'deki işlemleri ile 4 milyar \$'lık daha hisse senedi almışlardır. Böylece, yabancıların 2005 yılında yaptıkları hisse senedi yatırımlarının toplamı 5,8 milyar \$'a ulaşmış, önceki 6 yılın toplamını dahi aşmıştır.

Yabancıların Net Sermaye Giriş/Çıkışlarının ardından portföy değer kaybı veya kazancı hesaplanabilmektedir. Portföy Değer Artış/Azalışının hesaplanmasını bir örnekle açıklamak faydalı olacaktır.

2005'te toplam yabancı yatırımları 5,8 milyar \$'dır.

2004 yılı sonunda 16,1 milyar \$ olan saklama bakiyesi, yabancı yatırımcıların 2005 yılına girerken sahip oldukları portföy büyüklüğünü göstermektedir. 2005 yılı içinde yabancılar, halka arzlarda 1,8 milyar \$, ikincil piyasada ise 4 milyar \$ tutarında alış yapmışlardır. Kısacası 5,8 milyar \$ daha yatırım yapmışlardır. Piyasa fiyatlarında hiçbir değişiklik olmasaydı, yabancı yatırımcılar 2005 yılı sonunda 21,9 milyar \$'lık (=16,1+5,8 milyar \$) portföye sahip olacaktı. Fakat, 2005 yılı sonunda yabancı yatırımcıların MKK'da bulunan portföylerinin değeri 33,8 milyar \$'dır. Buradan, portföy değer artışının 11,9 milyar \$ (=33,8-21,9 milyar \$) olduğu hesaplanmaktadır.

2005'te yabancı yatırımcıların portföy değer artış kazançları 11,9 milyar \$ olmuştur.

Özet olarak, yabancı yatırımcılar 2005 yılına 16,1 milyar \$'lık portföy değeri ile girmiş, 5,8 milyar \$'lık daha yatırım yapmış ve yıl sonunda 33,8 milyar \$'lık portföy değerine ulaşmıştır. Yıllık portföy değer artış kazançları ise 11,9 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

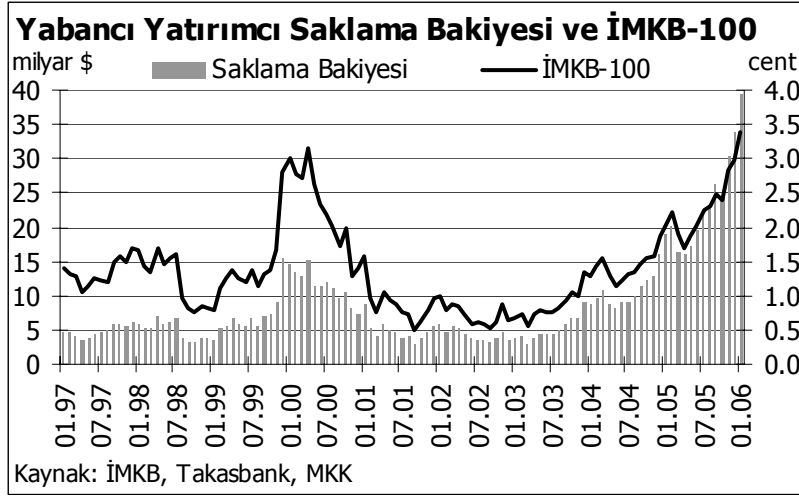
Son yedi yılda net 10,4 milyar \$'lık hisse senedi yatırımı yapmışlardır.

Net Sermaye Giriş/Çıkışlarından izlendiği üzere, son yedi yılın altısında yabancı yatırımcılar net hisse senedi alıcısı konumundadır. Son yedi yılda hisse senetlerine yatırım yolu ile sağlanan yabancı sermaye girişi de 10,4 milyar \$ seviyesine ulaşmıştır.

Son üç yıldaki 21 milyar \$'lık değer artış kazancı ile geçmiş zararlarını kapatıp kâra geçmişlerdir.

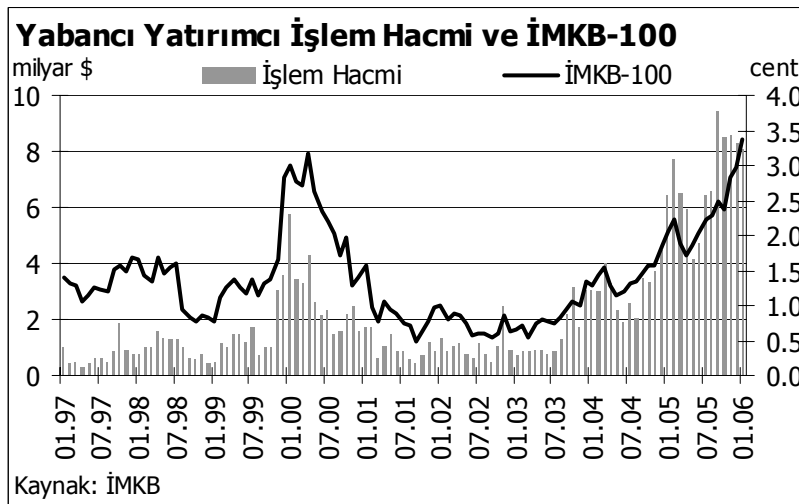
Portföy Değeri Artış/Azalış sütununa bakıldığında yabancı yatırımcıların 2000-2002 arasındaki üç yıllık dönemde toplam kayıplarının 12 milyar \$ olduğu izlenmektedir. 2003 yılından itibaren yaşanan olumlu piyasa koşulları ile yabancı yatırımcılar, son üç yılda toplam 21 milyar \$ değer artış kazancı elde etmişler ve geçmiş yıllardaki kayıplarını fazlası ile telafi etmişlerdir.

Piyasanın performansı ile yabancı yatırımcı portföylerinin değeri arasındaki ilişki aşağıdaki grafikte daha açık olarak görülmektedir.

Yabancı Yatırımcı İşlemleri

Saklama bakiyelerinin ardından yabancı yatırımcı faaliyetleri ile ilgili önemli bir göstere olarak işlem hacimleri incelenebilir. Aşağıdaki grafikte yabancı yatırımcı işlem hacimleri ile dolar bazında İMKB-100 endeksi sunulmaktadır.

Yabancı yatırımcıların en yüksek işlem hacmine sahip oldukları ay 9,4 milyar \$ ile Eylül 2005'tir. En düşük işlem hacmi ise aylık 251 milyon \$ ile Nisan 1997'de gerçekleşmiştir.

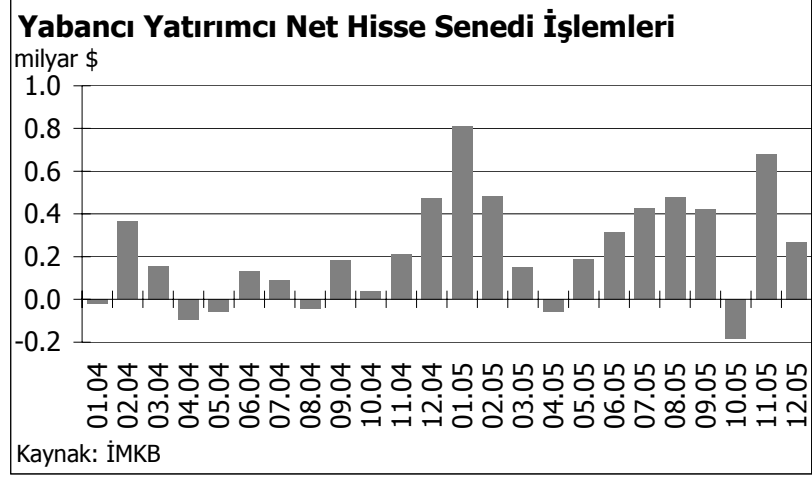
Yabancı yatırımcı işlem hacminin en yüksek olduğu ay Eylül 2005'tir.

Toplam İMKB hisse senedi işlem hacmi içindeki paylarına bakıldığında, yabancı yatırımcılar en yüksek işlem hacmi payına %26 ile Nisan 2005'te ulaşmışlardır.

En yüksek aylık işlem hacmi payı %26 ile Nisan 2005'tedir.

En düşük hacim payı ise %4,9 ile Mart 1997'de gerçekleşmiştir. Diğer bir deyişle, yabancı yatırımcıların İMKB'nin aylık işlem hacmi içindeki payı %5'in altına düşmemiştir. Hacim rekorları ise 2005 yılı içinde görülmüştür.

Aylık işlem hacmi payı %5'in altına düşmemiştir.

Aylık bazda işlem hacminden daha da önemli olabilecek bir başka veri ise net sermaye giriş-çıkışının göstergesi olan net hisse senedi alış-satış rakamlarıdır. Yukarıdaki grafik, son iki yıl içinde aylık bazda net yabancı yatırımcı işlemlerini göstermektedir.

2005'in 10 ayında net alıcı olmuşlardır.

Yabancı yatırımcılar 2004 yılının 8 ayında net alıcı, 4 ayında net satıcı iken, 2005 yılının 10 ayında net alıcı, 2 ayında net satıcı konumundadırlar.

En yüksek net alım tutarı aylık 809 milyon \$ ile Ocak 2005'te olmuştur.

Aylık bazda veriler incelendiğinde, yabancı yatırımcıların en yüksek net alıcı oldukları ay 809 milyon \$ ile Ocak 2005 olmuştur. Net satışların en yüksek olduğu ay ise 1,4 milyar \$ ile Ocak 2000'dir.

En yüksek getiri aylık %71 artış ile Aralık 1999'da sağlanmıştır.

Yabancı yatırımcıların oransal ve parasal olarak en yüksek getiri sağladıkları ay, aylık %71 getiri ile Aralık 1999 iken, portföy değer artışından kazançları bir ayda 6,4 milyar \$ olmuştur.

En yüksek oransal kayıp ise Ağustos 1998'de %41 olarak gerçekleşmiş olup portföy değerleri bir ayda 2,6 milyar \$ azalmıştır. En yüksek parasal kayıp ise 4 milyar \$ ile Mart 2005'te gerçekleşmiş, portföy değerleri bir ayda %15 gerilemiştir.

Getiri Karşılaştırması

Yerli ve yabancı yatırımcıların getirileri kıyaslanabilmektedir.

Yabancı yatırımcıların portföy değerlerini ve alım-satım işlemlerini inceledikten sonra, yatırımlarından elde ettikleri ortalama getiriler de hesaplanabilmektedir. Fakat, buna geçmeden önce yerli yatırımcılar ile bazı kıyaslamalar yapmak gerekmektedir.

Yerli yatırımcılar için de benzer veriler hesaplanabilmektedir.

Aşağıdaki tablo, yabancı yatırımcılar için olan tablo ile benzer şekilde hazırlanmıştır. Saklama bakiyesi, İMKB'de işlem gören şirketlerin halka açık kısmının piyasa değerinden yabancı yatırımcıların saklama bakiyesi çıkarılarak bulunmuştur. Birincil

piyasa alışları, birincil ve ikincil halka arzlarda yerli yatırımcının yatırım yaptığı tutarları göstermektedir.

Yerli Yatırımcı Verileri						
(milyon \$)	Saklama Bakiyesi	Birincil Piyasa Alış*	İkincil Piyasa Net Alış/Satış**	Net Sermaye Giriş/Çıkışı	Portföy Değerı Artış/Azalışı	
1999	9,273	99	-1,024	-925	6,744	
2000	8,206	1,765	3,134	4,900	-5,966	
2001	5,750	0	-509	-508	-1,947	
2002	4,745	168	15	183	-1,189	
2003	8,505	7	-1,010	-1,003	4,763	
2004	10,249	357	-1,430	-1,072	2,817	
2005	16,516	190	-3,989	-3,799	10,066	

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB

* Birincil piyasa işlemleri birincil ve ikincil halka arzlarda yerli yatırımcıların aldığı hisse senedi tutarlarını göstermektedir.

** İkincil piyasa işlemleri yabancı yatırımcıların pozisyonunun tersidir.

“İkincil Piyasa Net Alış/Satış” sütunu yabancı yatırımcıların net alış/satış işlemlerinin tersidir. Yatırımcılar yabancı ve yerli olarak iki gruba ayrılabilir ve İMKB’deki alım-satım işlemlerinin bu iki grup arasında gerçekteştiği düşünülebilir. Yabancı yatırımcılar pozisyonlarını artırıyorlarsa yerli yatırımcıların pozisyonu azalıyor demektir.

İMKB’deki işlemlerin tarafları yerli ve yabancı yatırımcılardır.

Bu verilerle, yerli yatırımcıların “Portföy Değer Artış/Azalışı” yabancı yatırımcılarla ilgili bölümde açıklandığı şekilde hesaplanmıştır.

Örneğin, yerli yatırımcıların 2005 yılı başında 10,2 milyar \$’lık portföye sahip oldukları görölmektedir. Yıl içinde 190 milyon \$ tutarında halka arzlarda alış yapmışlardır. İkincil Piyasa Net Alış/Satışları ise yabancı yatırımcıların tersine, 4 milyar \$ satış şeklindedir. Böylece net satışları 3,8 milyar \$ olmuştur. Toplam yatırımları ise 6,5 milyar \$’dır (=10,2-3,8 milyar \$). 2005 yılı sonunda ise saklama bakiyeleri 16,5 milyar \$’a çıkmıştır. Dolayısıyla portföy değerleri 10 milyar \$ (=16,5-6,5 milyar \$) artmıştır. Dolayısıyla, yerli yatırımcıların 2005 yılı kazançları %156 olarak (=10/6,5 milyar \$) hesaplanmaktadır.

Yerli ve yabancı yatırımcıların ortalama portföy getirilerinin karşılaştırmalı tablosu, kıyaslama açısından ABD doları bazında İMKB-100 endeksinin getirileri ile beraber arka sayfadaki tabloda sunulmuştur.

Tablodan göröleceği üzere, 1999-2005 dönemindeki yedi yılın altısında, yerli yatırımcıların getirisi düzenli olarak yabancı yatırımcıların üzerinde olmuş veya kayıpları görel olarak daha düşük kalmıştır. Sadece, 2004 yılında durum tersine dönmüş ve yabancı yatırımcılar yerli yatırımcıların üzerinde bir getiri elde etmişlerdir.

Son yedi yılın altısında yerli yatırımcılar yabancılardan fazla getiri sağlamışlardır.

	İMKB-100 Getirisi	Yabancı Yatırımcıların Getirisi	Yerli Yatırımcıların Getirisi
1999	239%	224%	267%
2000	-50%	-50%	-42%
2001	-32%	-29%	-25%
2002	-34%	-39%	-20%
2003	111%	97%	127%
2004	40%	42%	38%
2005	59%	54%	156%

Kaynak: İMKB, TSPAKB

2005'te yabancılar %54, yerliler %156 kazanmışlardır.

Tabloda 2005 yılı, beklentilerin aksine bir durumu yansıtmaktadır. 2005 yılında yabancı yatırımcıların portföy değerleri %110 artmış, İMKB-100 endeksi de %59 getiri sağlamışken, yabancı yatırımcıların getirisi ancak %54 olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan yerli yatırımcıların getirisi ise %156 olmuştur.

Yükselen piyasada alım yapan yabancıların ortalama maliyetleri...

Yerli ve yabancı yatırımcılar arasında 2005 yılında görülen getiri farkının sebebi yabancı yatırımcıların yükselen piyasada yatırımlarını artırmalarından kaynaklanmaktadır. Şöyle ki, piyasa yükseldikçe yabancı yatırımcılar alıma devam etmişlerdir. Bu durumda ortalama maliyetleri yükselmiştir. Yıl sonuna gelindiğinde ise sahip oldukları portföy değeri ile o zamana kadar yaptıkları yatırım değerlendirildiğinde, ortalama getirileri düşük çıkmaktadır. Eğer yabancı yatırımcılar tüm pozisyonlarını 2004 yılı içinde almış olsalardı ve 2005 yılında hiç yeni yatırım yapmamış olsalardı, o zaman daha yüksek bir getiri oranı sağlamış olacaktı.

...satış yapan yerlilerin ise realize kârları artmıştır.

Öte yandan yerli yatırımcılara bakıldığında, bu yatırımcıların piyasa yükselirken sürekli satıcı oldukları görülmektedir. Diğer bir deyişle, maliyetleri aynı iken, yaptıkları her satışta realize ettikleri kârları yükselmektedir. Kısacası yerli yatırımcılar, 2004 yılında sahip oldukları pozisyonları 2005 yılı içinde azaltmışlar ve yabancı yatırımcılara kıyasla oldukça iyi bir getiri sağlamışlardır.

Ortalama Elde Tutma Süresi

Portföy büyüklükleri, işlem hacimleri ve getirilerinin ardından yabancı yatırımcıların ortalama yatırım vadeleri ile ilgili göstergelere de bakılabilir.

Devir Hızı, ortalama elde tutma süresinin göstergesidir.

Ortalama elde tutma süresini hesaplamak için yabancı yatırımcıların ay sonları itibarı ile Takasbank ve MKK'da bulunan saklama bakiyelerinin ortalaması alınmış ve "Ortalama Portföy Büyüklüğü" hesaplanmıştır. Yıllık toplam işlem hacmi, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğüne bölünerek ortalama portföyün kaç katı işlem yapıldığını gösteren "Devir Hızı" bulunmuştur. Devir Hızı, aynı zamanda portföyün yıl içinde kaç defa değiştirildiğinin göstergesidir. Gün bazında Devir Hızı ise, portföyün "Ortalama Elde Tutma Süresini" vermektedir.

Yabancı Yatırımcıların Ortalama Yatırım Vadesi				
	Ortalama Portföy Büyüklüğü	İşlem Hacmi	Devir Hızı (Oran)	Ortalama Elde Tutma Süresi (Gün)
1999	6,927	17,879	2.58	283
2000	11,440	33,410	2.92	250
2001	4,849	12,139	2.50	292
2002	4,265	12,869	3.02	242
2003	5,069	17,334	3.42	213
2004	10,603	37,368	3.52	207
2005	22,354	83,275	3.73	196

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB

Devir Hızının anlaşılmasını kolaylaştırmak için bir örnek açıklayıcı olacaktır. Yılbaşında 100 \$'lık alım yaparak bir portföy oluşturulsun. Daha sonra bu portföy 100 \$'a satılıp başka hisselerle 100 \$'lık yatırım yapılsın ve yıl sonunda bu yatırım da 100 \$ karşılığında satılsın. İşlem hacmi 400 \$, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğü 100 \$ olacaktır. Devir Hızı 4 olarak hesaplanmaktadır. Portföy ise iki defa değişmiştir. Öncelikle, yılbaşında bir portföy oluşmuş, sonra o likide edilerek yeni bir portföy oluşturulmuştur. Özetle portföy, Devir Hızının yarısı kadar değişmiştir. Bu portföyün ortalama elde tutma süresi ise 6 aydır.

Bu hesaplamalar ışığında görüldüğü üzere, 1999-2001 yılları arasında yabancı yatırımcılar portföylerini ortalama 250-300 günde bir değiştirmişlerdir. 2001 yılından itibaren ise ortalama elde tutma süresi düzenli olarak gerilemiş ve 2005 yılında 196 güne kadar inmiştir. Diğer bir deyişle, önceden 8-9 ay arasında olan yabancı yatırımcıların ortalama yatırım vadesi yaklaşık 6,5 aya inmiştir.

Yabancıların ortalama yatırım vadesi 6,5 aya inmiştir.

Sonuç

Yabancı yatırımcılar sermaye piyasasında önemli bir ağırlığa sahiptir. Halka açık hisse senetlerinin üçte ikisi yabancı yatırımcıların elindedir. İşlem hacmindeki payları ise 2005 yılında rekor bir seviye olan %21'e çıkmıştır. Yabancı yatırımcıların aylık işlem hacmindeki payları %5'in altına inmemiş, hacim rekorları 2005 yılı içinde kırılmıştır.

1999 yılından itibaren piyasamıza 10 milyar \$ net yabancı sermaye girişi olmuştur. 2000-2002 yılları arasındaki kriz ortamında önemli ölçüde zarar eden yabancılar, 2003'ten itibaren başlayan yükseliş hareketi ile 2005 yılı içinde zararlarını kapatmış, önemli sayılabilecek bir kâr da elde etmişlerdir.

2001 yılında 10 aya yakın olan ortalama elde tutma süresi 2005'te 6,5 aya inmiştir. Yabancı yatırımcılar 2001 yılından itibaren portföy büyüklüklerine oranla giderek daha fazla işlem hacmi yaratmaktadır. Portföylerini daha hızlı çevirdiklerinden ortalama yatırım vadeleri kısalmaktadır.